

Sårbarhet och stigma: Är det tryggt att visa känslor för sin NIU-lärare?

- en kvantitativ studie kring NIU-personals
bedömning av NIU-elever

Elias Hammarstedt & Albin Hermansson

GYMNASTIK- OCH IDROTTSHÖGSKOLAN
Självständigt arbete avancerad nivå 83:2024
Ämneslärarprogrammet 2020–2025
Handledare: Björg Helgadóttir
Examinator: Jonas Mikael

Vulnerability and Stigma: Is It Safe to Show Emotions to Your NIU-Teacher?

- a quantitative study on NIU-staffs' assessment of
NIU-students

Elias Hammarstedt & Albin Hermansson

THE SWEDISH SCHOOL OF SPORT AND HEALTH SCIENCES, GIH
Independent Thesis, Advanced Level 83:2024
Teacher Education Program 2020–2025
Supervisor: Björg Helgadóttir
Examiner: Jonas Mikael

Sammanfattning

Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att undersöka hur olika faktorer, såsom kön, prestationsnivå och psykiskt välmående, påverkar NIU-personalens (nationell idrottsutbildning) bedömning av elevernas utvecklingspotential och idrottsliga pålitlighet. Studien adresserar frågor som; Kan elevernas kön, prestationsnivå och psykiska hälsa påverka NIU-personalens bedömning? Finns det skillnader mellan NIU-personalens egna bedömningar och hur de tror att annan NIU-personal bedömer? Hur påverkar personalens åsikter kring psykisk hälsa deras bedömning av eleverna? Påverkar NIU-personalens kön, ålder, utbildningsnivå och erfarenhet deras bedömning?

Teori och metod

Studien bygger på teorin om implicit kognition (Greenwald & Banaji, 1995), som beskriver hur omedvetna stereotyper kan påverka bedömningar. En kvantitativ vinjettstudie med fiktiva elevscenarion användes för datainsamling. Tre faktorer med två nivåer var undersöktes, vilket resulterade i åtta unika vinjetter. 86 NIU-lärare och instruktörer deltog och skattade fiktiva elevers utvecklingspotential och idrottsliga pålitlighet utifrån faktorer som kön, prestationsnivå och psykiskt välmående. För att analysera datan genomfördes paired sample t-test, independent sample t-test och envägs-ANOVA.

Resultat

Resultaten visar att elevernas prestationsnivå har en signifikant inverkan på både utvecklingspotential och pålitlighet. Elever med hög prestationsnivå bedömdes mer positivt, oavsett kön och psykiskt välmående. Däremot påverkade låg psykisk hälsa bedömningarna negativt, särskilt för manliga elever. Könsskillnader framkom även i vissa specifika kombinationer av faktorer. NIU-personalens ålder och utbildningsnivå påverkar även bedömningarna.

Slutsats

Studien indikerar att NIU-personalens bedömningar kan påverkas av implicita bias kopplade till elevernas kön, prestationsnivå och psykiska hälsa. Detta lyfter vikten av att medvetandegöra dessa mönster för att säkerställa rättvisa och inkluderande bedömningar inom NIU-verksamheten.

Abstract

Aim and research questions/hypothesis

The purpose of this study is to examine how various factors, such as gender, performance level, and mental well-being, influence NIU staff's (National Sports Education) assessment of students' development potential and athletic reliability. The study addresses questions such as: Does students' gender, performance level, and mental health impact NIU staff's evaluations? Are there differences between the staff's own assessments and how they believe other NIU staff would assess? How do the staff's opinions about mental health affect their evaluation of the students? Do the gender, age, education level, and experience of NIU staff influence their evaluations?

Theory and method

The study is based on the theory of implicit cognition (Greenwald & Banaji, 1995), which describes how unconscious stereotypes can influence judgments. A quantitative vignette study was used for data collection. Three factors with two levels were examined, resulting in eight unique vignettes. 86 NIU teachers and instructors participated and rated fictional students' developmental potential and athletic reliability based on factors such as gender, performance level, and mental well-being. Paired sample t-tests, independent sample t-tests, and one-way ANOVA were conducted to analyze the data.

Results

The results show that students' performance level has a significant impact on both developmental potential and reliability. Students with a high performance level were rated more positively, regardless of gender and mental well-being. However, poor mental health negatively impacted assessments, especially for male students. Gender differences were also observed in some specific combinations of factors. The teachers' age and education level also influenced the assessments.

Conclusions

The study indicates that NIU staffs' assessments can be influenced by implicit biases related to students' gender, performance level, and mental health. This highlights the importance of raising awareness of these patterns to ensure fair and inclusive assessments within the NIU-program.

Innehållsförteckning

1	Introduktion.....	1
1.1	NIU-gymnasium.....	1
1.2	NIU-personal.....	2
1.3	Antagning till NIU-gymnasium.....	2
1.4	Utvecklingspotential på NIU.....	3
1.5	Skolämnet specialidrott.....	4
1.6	Mental hälsa hos idrottare.....	4
2	Syfte och frågeställningar.....	4
3	Kunskapsöversikt.....	5
3.1	Stigma.....	5
3.2	Mental hälsa.....	6
3.3	Prestationskrav.....	7
3.4	Ledarens roll.....	8
3.5	Vinjetter som metod.....	9
4	Teoretiskt ramverk.....	9
5	Metod.....	10
5.1	Forskningsdesign.....	10
5.1.1	Vinjettstudie.....	10
5.1.2	Val av faktorer och nivåer.....	11
5.1.2.1	Kön.....	12
5.1.2.2	Psykiskt välmående.....	12
5.1.2.3	Prestation.....	13
5.1.3	Bedömning.....	13
5.1.3.1	Utvecklingspotential.....	13
5.1.3.2	Idrottslig pålitlighet.....	13
5.1.4	Bakgrundsfrågor.....	14
5.1.5	Övriga enkätfrågor.....	14
5.1.6	Utformning av vinjetter.....	14
5.2	Pilotstudie.....	15
5.3	Urval.....	16
5.4	Datainsamling.....	16
5.5	Analys.....	17
5.6	Forskningsetik.....	17
5.7	Validitet.....	18
5.7.1	Validitet i vinjetterna.....	19
5.7.2	Skrivprocessen.....	20
5.8	Reliabilitet.....	21
6	Resultatredovisning.....	21
6.1	Kön.....	22
6.1.1	Utvecklingspotential.....	22
6.1.2	Idrottslig pålitlighet.....	23
6.2	Prestationsnivå.....	23

6.2.1 Utvecklingspotential.....	23
6.2.2 Idrottslig pålitlighet.....	24
6.3 Psykiska välmående.....	25
6.3.1 Utvecklingspotential.....	25
6.3.2 Idrottslig pålitlighet.....	26
6.4 Vikten av elevernas psykiska hälsa.....	27
6.5 Skillnad i egen bedömning jämfört med annan NIU-personal.....	29
6.6 Jämförelse av respondentgrupper.....	30
6.6.1 Kön.....	30
6.6.2 Ålder.....	30
6.6.3 Yrkesroll.....	31
6.6.4 Utbildningsnivå.....	31
6.6.5 Erfarenhet på NIU.....	31
7 Diskussion.....	32
7.1 Resultatdiskussion.....	32
7.1.1 Kön.....	32
7.1.2 Prestationsnivå.....	33
7.1.3 Psykiskt välmående.....	34
7.2 Kön, ålder, yrkesroll, och utbildningsnivå hos NIU-personalen.....	34
7.3 Skillnader mellan lärares egna bedömningar.....	35
7.4 Vikten av elevens psykiska hälsa.....	36
7.5 Slutsatser och implikationer.....	36
7.6 Metoddiskussion.....	38
7.7 Framtida forskning.....	38
Referenser.....	40

Bilaga 1 Vinjetter

Bilaga 2 Enkäten

Bilaga 3 Informationsbrev och samtycke

Bilaga 4 Mejlutskick till respondenterna

1 Introduktion

Uppsatsen kommer att undersöka vidare inom det arbetsområde som författarnas tidigare arbete på grundnivå (Hammarstedt & Hermansson, 2023). Det tidigare arbetet syftade på att undersöka stress hos svenska gymnasieelever på nationella idrottsgymnasium (NIU). Ett av resultaten som konstaterades var att elever på NIU-gymnasium inte känner tillit till att berätta för eller finna stöd hos sina NIU-tränare. De manliga eleverna i studien vittnade även om ett stigma kring mental ohälsa och en ovillighet att berätta för andra om man mår dåligt, något som de kvinnliga eleverna inte vittnade om (Hammarstedt & Hermansson, 2023, s. 10). Arbetet fann även att elever på NIU-gymnasium upplever prestationsångest och känner stress över att konstant prestera både i skolan och inom sin idrott.

Detta arbete syftar till att utforska dynamiken mellan tränare och unga idrottares psykiska hälsa genom att undersöka tränarnas inställning till olika fiktiva scenarier, även kallat vinjetter. Syftet med att undersöka detta är att få en djupare förståelse för hur tränare uppfattar och bemöter psykisk ohälsa och prestationsångest hos unga idrottare utifrån faktorerna idrottslig potential samt pålitlighet.

Vidare är det av intresse huruvida vetskap om elevernas status kring stress eller psykisk välmående har för effekt på lärarens upplevelse av elevens potential inom sin idrott. Trots att det i många fall finns en god relation till ens tränare, vill författarna undersöka om tränarens vetskap om elevens status kring stress och mental hälsa påverkar framtida möjligheter eller en ändrad bild av elevens idrottsliga förmågor och pålitlighet. Detta kan i värsta fall påverka elevens skolgång samt idrottsliga karriär.

Detta är ett relevant område att undersöka, då båda författarna studerar på ämneslärarprogrammet mot gymnasieskolan, inriktning specialidrott. NIU-elevers välmående och hälsa är av största vikt för personal på gymnasieskolor.

1.1 NIU-gymnasium

Nationellt godkända idrottsutbildningar (NIU) är programmet för ungdomar som vill kunna kombinera sin idrottssatsning på hög nivå med sin skolgång (Riksidrottsförbundet, 2024).

Eleverna studerar på ett vanligt program i gymnasiet i kombination med att ämnet specialidrott ingår. Detta möjliggör för eleverna att kunna bedriva en elitverksamhet i form av träning samt läsa om elitidrott. Detta sker under dagtid och alternativen av valmöjligheter finns för flera olika idrotter på olika gymnasium utplacerade över hela Sverige.

1.2 NIU-personal

Vanligt förekommande är att personal inom NIU har tidigare erfarenhet från elitidrott och nu arbetar med att vara lärare eller instruktör. Programmet behöver kompetent personal för att bedriva en elitverksamhet och det kan vara allt från idrottspsykologer till specialisttränare. Varje NIU-program ska erbjuda idrottsspecifik lärarkompetens och de vanligaste yrkesrollerna på NIU-program är NIU-lärare samt instruktörer.

1.3 Antagning till NIU-gymnasium

Skolverket beskriver i sin utbildningsguide antagningsprocessen för att få studera en idrottsutbildning på svenska gymnasieskolor, vilket består av två steg; en idrottslig och en akademisk. För att få studera på ett NIU-gymnasium måste du även bli antagen till ett vanligt nationellt gymnasieprogram på samma skola. Under den idrottsliga antagningen kommer eleverna att bedömas inom sin idrott, sina idrottspsykologiska, sociala och organisatoriska färdigheter samt förmåga att klara av gymnasiestudier (Utbildningsguiden, u.å.).

Det innebär även att vid antagningen till ett NIU bedöms inte bara spelarens nuvarande nivå, utan även övriga faktorer och omständigheter. Flera NIU-gymnasier beskriver sin antagningsprocess och uttagning på skolornas hemsidor.

Det som ligger till grund för urvalsarbetet är intervjuer, bedömningar och observationer samt referenser från till exempel föreningstränare, distriktsförbundskaptener, spelarutbildare och lärare. (Jämtlands Gymnasium, u.å.)

Provträningsdagarna sker i Prioritet Serneke Arena. Under dessa dagar görs en fotbollsmässig bedömning tillsammans med distriktsförbund utifrån spelförståelse, teknik, fysiologi och psykologi. (Katrinelundsgymnasiet, u.å.).

1.4 Utvecklingspotential på NIU

Att det just är spelarens utvecklingspotential som ligger till grund för uttagningen till NIU-programmen är tydligt beskrivet på flera av skolornas egna hemsidor.

Utifrån detta görs sedan en helhetsbedömning där utvecklingspotential är viktigare än tidigare prestationer. (Jämtlands Gymnasium, u.å.)

Vi tar maximalt in 14 elever per läsår och avgörande är hur vi tror att du kommer att utvecklas som ishockeyspelare. (Timrå IK Hockeygymnasium, u.å.).

Dessa uttagningar kan bli djupgående och de potentiella eleverna bedöms och utvärderas på flera faktorer utöver enbart deras sportsliga prestationer och potential.

På uttagningen görs en grundlig bedömning av eleven. Genom observationer av teknik och taktik, olika tester, intervju och tränarens bedömning bedöms elevens framtida utvecklingspotential motivation för utbildningen.” (Fredrika Bremergymnasiet, u.å.)

Bedömd utvecklingspotential är viktigare än tidigare basketprestationer. [...] Utifrån ovan angivna riktlinjer görs en analys av elevens kapacitet inom samtliga områden och en samlad bedömning sker av den framtida utvecklingspotentialen. (Fryshuset Gymnasium, u.å.).

Ett av de gymnasium med NIU-utbildningar skriver även att eleverna kommer att bedömas på deras sociala färdigheter och förutsättningar.

I intervjuerna bedöms sociala och organisatoriska färdigheter och förutsättningar samt studieambition. (Katrinelundsgymnasiet, u.å.).

1.5 Skolämnet specialidrott

Ämnet specialidrott finns för att kunna främja att unga idrottare ska kunna fortsätta eftersträva en idrottslig karriär i samband med skolutbildning. Ämnet ska leda till hälsosamma idrottskarriärer och en sund prestationsutveckling. Specialidrott får enbart undervisas på nationellt godkända idrottsutbildningar, NIU, eller riksidrottsgymnasium (Skolverket, 2010, s. 1)

Ämnet syftar till att eleverna själva ska få utveckla den idrottsliga förmågan. Eleverna ska även få utveckla ett holistiskt och etiskt förhållningssätt till sin idrott och sina prestationer. Inom ämnet ska även elevernas kunskaper fördjupas inom idrottspsykologiska aspekter, personlig utveckling samt andra faktorer av betydelse för elevernas prestationsförmåga (Skolverket, 2010, s. 1).

1.6 Mental hälsa hos idrottare

Mental hälsa är en viktig aspekt av idrott, då de psykologiska utmaningarna ofta är lika stora som de fysiska. För idrottare innebär det att hantera prestationskrav, förväntningar samt stress, vilket kan leda till ångest eller utbrändhet om inte tillräckligt stöd ges. En balans mellan träning, vila och psykologiskt välbefinnande är avgörande för långsiktig framgång. Därför är det viktigt att idrottare får tillgång till resurser som främjar mental hälsa, för att kunna hantera de mentala påfrestningar som kan uppstå i deras karriärer. Mental tuffhet innebär att du har full koncentration i genomförandet av utmaningen i din idrottsprestation och det kopplas ihop med en optimal prestationsförmåga (Jouper, 2016, s. 16).

2 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka vilka faktorer som kan påverka ansvarig skolpersonal för NIU-utbildningar i deras bedömning av NIU-elever gällande utvecklingspotential samt idrottslig pålitlighet.

Frågeställningarna som uppsatsen ämnar besvara är:

- *Kan könet på en NIU-elev påverka skolpersonalens bedömning?*

- *Kan elevernas prestationsnivå påverka bedömningen?*
- *Kan elevens psykiska välmående påverka bedömningen?*
- *Hur påverkar personalens åsikter kring psykisk hälsa deras bedömning av eleverna?*
- *Finns det skillnader mellan NIU-personalens egna bedömningar och hur de tror att annan NIU-personal bedömer?*
- *Påverkar NIU-personalens kön, ålder, utbildningsnivå samt erfarenhet deras bedömning?*

3 Kunskapsöversikt

Det aktuella kunskapsläget kopplat till vår frågeställning är i dagsläget inte välutvecklat.

Vi har inte funnit några studier som behandlar tränares eller ledares bild av ungdomar eller unga idrottare som upplever stress och mental ohälsa.

Då studiens avsikt är att undersöka om personal på NIU-gymnasium ser annorlunda på elever som uppvisar tecken på mental ohälsa eller låga prestationsnivåer, alltså om ungdomars stigma kring mental hälsa och prestationsångest är befogade, har vi undersökt hur forskningsläget ser ut kring dessa frågor kopplat till studiens frågeställningar.

3.1 Stigma

Att stigma upplevs olika av det manliga och kvinnliga könet framkommer i flera studier. Clement et al., (2015) genomförde en metaanalys av både kvantitativa och kvalitativa studier kopplat till hur stigma påverkar hjälpsökande beteende. Kvinnor upplever i mindre grad stigma kring mental ohälsa; de upplever inte i samma grad att de skulle få en negativ bild av sin omgivning jämfört med män och upplever inte heller skam och förlägenhet i samma grad som män gör (Clement et al., 2015, s. 18). Män upplever också större problem att prata med specialister. Det kan förklaras genom att stereotyperna att vara man, stark och obesvärad, krockar med stereotyperna kring mental ohälsa, att man är svag och vek (Clement et al., 2015,

s. 23-24). Breslin et al., (2019, s. 111) visade även att kvinnliga atleter är mer mottagliga för anti-stigmatiserade insatser. Samma studie visade även att män kan känna sig socialt isolerade ifall de identifierar sig med de som upplever problem med mental ohälsa och är då mindre subsekvent benägna att engagera med anti-stigmatiserande insatser och hjälp. Stigma kring mental ohälsa verkar då vara en större barriär för män än vad det är för kvinnor (Breslin et al., 2019, s. 111-112).

I en metaanalys av Castaldelli-Maia et al. (2019), är stigma kring mental ohälsa den största barriären till att söka hjälp. Atleter på elitnivå anses ofta tycka att mental ohälsa och symtom är ett tecken på svaghet, och upplever även detta stigma på en högre nivå än icke-athleter. Analysen, som genomfördes på både kvalitativa och kvantitativa studier, presenterar även att atleter med en positiv inställning till att söka hjälp för mental ohälsa kan känna oro kring hur lagkamrater och tränare kommer uppfatta en samt en rädsla för negativa reaktioner om man uttrycker att man vill söka hjälp kring mental ohälsa. Tränarens roll beskrivs som viktig för att avstigmatisera hjälp för mental ohälsa och att normalisera behandling av mental hälsa som en naturlig del av en idrottares liv (Castaldelli-Maia et al., 2019, s. 6).

DeLenardo och Terrion (2014, s. 43) undersökte åtta collegeatleters attityder och åsikter kring mental ohälsa och hjälpsökande beteende. I studien beskriver de hur atleter är rädda för att stigmat kan påverka speltid och förtroendet hos lagkamrater och tränare (DeLenardo & Terrion, 2014, s. 45). Även att inte ses som en svag länk i laget är viktigt för spelarna. Att söka hjälp för mental ohälsa kan ses som en svaghet och att tränaren då blir osäker på om spelaren kan göra jobbet. En av spelarna lyfte att tränaren kanske väljer att spela en spelare som inte har några problem. Att vinna och lyckas är en prioritet hos tränarna vittnar spelarna om i studien (DeLenardo & Terrion, 2014, s. 51-52).

3.2 Mental hälsa

Även svenska ungdomars bild av mental hälsa har studerats. I en doktorsavhandling av Hermann (2022, s. 17) behandlades ungdomars psykiska ohälsa och stigma och deras uppfattning kring dessa frågor. Stigma och förutfattade meningar kring psykisk ohälsa beskrivs bland annat att innefatta att personer med psykisk ohälsa är inkompetenta, har svag karaktär och är oansvariga (Hermann, 2022, s. 49). Studien visade även att ungdomarna anser

att deras generation har mindre stigmatiserande attityder mot psykisk ohälsa än tidigare generationer (Hermann, 2022, s. 95).

Men även tränarens syn på mental ohälsa har undersökts. Mazzer och Rickwood (2014, s. 102) undersökte australienska ungdomstränarens syn på deras roll och verkan i att stötta ungdomars mental hälsa. Studiens resultat visade att tränarna identifierar ungdomars mentala hälsa som ett av deras ansvarsområden (Mazzer & Rickwood, 2014, s. 106).

Hur idrottare ska agera kring mental ohälsa är inget nytt utan har funnits länge inom idrottens värld. I en artikel från 1999 skriver Hughes och Coakley om hur atleter ofta får höra att man måste betala priset, spela igenom smärtan och fortsätta tills man når sina mål. Dessa budskap kommer ofta från tränaren och alla inom sportvärlden har tidigare accepterat dessa normer. De fungerar som en standard för hur man ska utvärdera sig själva men även andra idrottare för att kunna urskilja de "riktiga" idrottarna (Hughes & Coakley, 1999, s. 308).

Det kan leda till att idrottare, speciellt unga, kommer att bete sig och göra det som de tror krävs för att möta kraven för att få tävla, oavsett vad de behöver uppoffra. Tränarna kan även förvänta sig att idrottarna då ska spela igenom inte bara fysisk smärta eller skador, utan även bestrida sina mentala utmaningar. En idrottare ska uppvisa mod, lugn samt alltid kunna prestera, oavsett vilken typ av stress eller press som uppstår (Hughes & Coakley, 1999, s. 309). Tränare och coacher tjänar ofta på att spelare försöker uppnå denna norm och till och med försöker överdriva normen; det framstår som en framgång och ett bra jobb av ledarna. Tränare och coacher uppmanar och berömmar ofta sådant beteende och underminerar dem som inte följer normen (Hughes & Coakley, 1999, s. 315).

3.3 Prestationskrav

Prestationskrav inom skolan växer, även inom den svenska skolan. Högberg et al. (2019) har undersökt den svenska betygsreformen och dess påverkan på ungdomars hälsa. Det konstateras att introduktionen av fria skolval, antagningspoäng och betyg från årskurs sex och sju har lett till en ökad stress och prestationsångest för svenska skolelever, vilket leder till en minskad livstillfredsställelse (Högberg et al., 2019, s. 93).

Även Gustafsson et al. (2017) skriver om hur svenska unga idrottare ofta känner press och krav på att vinna, förbättra sig och alltid utvecklas. Rädslan för att misslyckas kan leda till psykologisk stress och utbrändhet. Unga idrottare, såsom NIU-elever, känner också press över att lyckas inom sin idrott och samtidigt göra akademiska framgångar (Gustafsson et al., 2017, s. 2091).

3.4 Ledarens roll

Att tränarens roll och ledarskap är en viktig faktor för studentidrottare är etablerat sedan länge och tränarens roll är extra viktig då det ofta blir en maktrelation; någon som bestämmer över och fattar beslut som påverkar en. Studentidrottare i USA beskriver sin relation med sin tränare som den viktigaste relationen för deras idrottande. Tränarens makt kan användas som ett kraftfullt redskap för att skapa motivation, öka självförtroendet och främja personlig utveckling hos sina idrottare, men kan på samma sätt missbrukas och demoralisera sina studenter (Caulfield et al., 2023, s. 609).

Tränarens roll och vikt för en ung idrottare är som högst i gymnasieåldern, då föräldrarnas roll minskar runt 15 år och uppåt (Chu & Zhang, 2019, s. 570). Tränarna spelar en viktig roll i att skapa stöd och kontroll kring autonomi hos unga idrottare, men även för att ge instruktioner och feedback samt ledarskap och relationer. Tränare har ofta en större påverkan på utvecklingen av autonomi hos en ung idrottare jämfört med föräldrar och vänner. Ibland kan även tränare ha större influenser hos unga idrottares känsla av tillfredsställelse över sin kompetens än föräldrar. Även när det gäller att skapa tillhörighet hos unga idrottare kan tränaren vara den största influensen, större än föräldrar och vänner (Chu & Zhang, 2019, s. 580-581).

Sett ur ett skandinaviskt perspektiv blir det tydligt hur viktigt det är för unga idrottare att ha bra relationer till sin omgivning för att motverka stress. Kristiansen och Roberts (2010) undersökte hur det norska olympiska ungdomslaget upplevde prestationsrelaterad stress samt hur de hanterade olika stressfaktorer. Studien baserades på både intervjuer och enkäter. Resultaten visade att många av idrottarna var ovana vid att prestera på elitnivå och för några blev det överväldigande (Kristiansen & Roberts, 2010, s. 689-690). Studien lyfte också fram hur viktigt socialt stöd samt en god tränar-spelare-relation är för att kunna prestera och

samtidigt uppskatta tävlingar på elitnivå (Kristiansen & Roberts, 2010, s. 692). Det här understryker hur avgörande socialt stöd är för unga idrottare i prestationsmiljöer.

3.5 Vinjetter som metod

För att studera känsliga frågor såsom mental hälsa och ångest är vinjetter, noggrant konstruerade fiktiva scenarion eller beskrivningar av personer eller situationer, ett bra verktyg för att studera dessa frågor mer djupgående. Inom idrottsvärlden är vinjettstudier inte ovanligt förekommande för att undersöka dessa områden hos idrottare och atleter. Lebrun et al. (2023) undersökte uppfattningar om depression hos olika samhällsgrupper, bland annat atleter och militär personal. Dessa två grupper undersöktes då de ofta undviker att söka hjälp för mental ohälsa på grund av stigmat som medföljer. Det kan handla om att bli sedd som svag, vek och inte kunna klara sig själv. Detta leder till att de ofta oroar sig över andras åsikter och reaktioner till ens mentala hälsa och kan leda till en "bit ihop"-attityd hos atleter (Lebrun et al., 2023, s. 3).

I studien deltog 197 brittiska och irländska medborgare, varav 97 atleter. Deltagarna fick fyra vinjetter att bedöma hur oroliga de var över den beskrivna personens mentala hälsa. De fick även svara på påståenden kring depression och människor med depression (Lebrun et al., 2023, s. 7). Resultatet i studien visade att atleter i högre drag verkade hålla med i påståenden som "depression är ett tecken på personlig svaghet" än de andra samhällsgrupperna i studien; underhållning, militär, generell befolkning. Även påståendet att "personer med depression kan sluta vara deprimerade om de vill" var atleter mer benägna att hålla med om (Lebrun et al., 2023, s. 12-13). I samband med vinjetterna svarade atleterna i högre grad att de hade svårt att prata med en person som upplever symptom för depression. Författarna i studien diskuterar att atleters rädsla för att framstå som svag, risk att få mindre speltid eller petas från laget kan förklara deras upplevda svårigheter och problem kring att diskutera ämnet i fråga (Lebrun et al., 2023, s. 15).

4 Teoretiskt ramverk

Studien kommer att utgå från ett teoretiskt ramverk utformat av Greenwald och Banaji som behandlar implicit social kognition (1995). Den huvudsakliga egenskapen inom implicit kognition är att ens tidigare upplevelser och erfarenheter omedvetet påverkar ens

bedömningar (Greenwald & Banaji, 1995, s. 4). Teorin behandlar implicita stereotyper; omedvetna eller felaktigt identifierade spår av tidigare erfarenheter som påverkar hur vi tillskriver egenskaper till medlemmar av en social grupp. Dessa stereotyper visar sig även hos personer som aktivt förnekar sagda stereotyper (Greenwald & Banaji, 1995, s. 14-15).

Målet med denna studie är att undersöka vilka möjliga faktorer som påverkar NIU-personalen när de bedömer utvecklingspotential och idrottslig pålitlighet hos elever på NIU-program. Genom att ha kortfattade och inte alltför detaljerade vinjetter och beskrivningar av våra fiktiva elever lämnas det gott om utrymme för respondenternas egna implicita stereotyper att fylla tomrummet och skaffa sig en bild av den fiktiva elevens utvecklingspotential och idrottsliga pålitlighet.

Denna möjliga stereotyp av unga idrottare är självklart något som tränare och ledare inte skulle erkänna att de har eller kanske inte heller inser att de har. Att just komma åt tränarnas och ledarnas implicita och omedvetna tankar, åsikter och uppfattningar var målet med studien, vilket gjorde att detta teoretiska ramverk passade både studiens metodval men även ändamålen. Teorin användes för att välja de tre faktorerna som skulle undersökas (kön, psykiskt välmående och prestationsnivå) samt för att diskutera resultatet.

5 Metod

Under denna rubrik kommer arbetets metodval att presenteras.

5.1 Forskningsdesign

Studien använde sig av en enkätstudie med fiktiva vinjetter. Under denna punkt kommer studiens genomförande, vinjetternas design och andra val kopplat till vår valda forskningsmetod att förklaras.

5.1.1 Vinjettstudie

En kvantitativ vinjettstudie genomfördes för att samla in data. En vinjett är en kort men noggrant konstruerad beskrivning av en person, objekt eller situation som representerar en systematisk kombination av egenskaper och kännetecken. Respondenterna i en vinjettstudie får sedan svara på en fråga eller ge en bedömning kopplad till vinjetten. Respondenter i

vinjettstudier ställs ofta inför flera olika vinjetter. Vinjettstudier är ett effektivt tillvägagångssätt för att kunna identifiera och kartlägga vilka faktorer inom vinjetterna som påverkar individers svar och omdömen. I denna studie användes en inomgruppsdesign där alla respondenter bedömde samma vinjetter (Atzmüller & Steiner, 2010, s. 129).

5.1.2 Val av faktorer och nivåer

Det första som beslutades i studiens design var att bestämma vilka och hur många relevanta faktorer som skulle utredas och deras nivåer. Valet av dessa faktorer bör grundas i ett starkt teoretiskt ramverk (Atzmüller & Steiner, 2010, s. 130). I denna studie valdes faktorerna utifrån Greenwald och Banajis (1995) teori om implicit kognitiv bias. De tre faktorerna som valdes ut var kön, psykiskt välmående och prestationsnivå.

Vi valde att utgå ifrån tre faktorer, där varje faktor har två nivåer. Den totala vinjettpopulationen blir då $2 \times 2 \times 2 = 2^3 = 8$. Med åtta vinjetter för 3 faktorer med 2 nivåer finns det en fullständig täckning av alla möjliga faktorkombinationer. Detta innebär att en analys av alla huvud- och tvåvägsinteraktionseffekter kan genomföras utan sammanblandning samt hur varje faktor och deras interaktioner påverkar bedömningarna i studien (Atzmüller & Steiner, 2010, s. 134). Åtta korta vinjetter är inte för mycket information för respondenterna att analysera. Att svara på för många eller för långa vinjetter kan leda till att respondenterna upplever informationsöverbelastning och trötthet (Anguinis & Bradley, 2014, s. 362). I tabell 1 presenteras de åtta olika vinjetterna och varje kombination av faktorerna och dess nivåer. Vinjetterna presenteras i tabellen i samma ordning som de framkom i den slutgiltiga enkäten. Vinjetternas ordning randomiserades genom en enkel nummerlottning.

Tabell 1. Vinjetter och kombinationer av faktorer och dess nivåer.

Vinjett #	Namn	Kön	Prestation	Psykiskt välmående
1	David	Kille	Hög	Hög
2	Anton	Kille	Låg	Låg
3	Sarah	Tjej	Låg	Hög
4	Lisa	Tjej	Hög	Låg
5	Josef	Kille	Hög	Låg
6	Sammy	Kille	Låg	Hög
7	Matilda	Tjej	Hög	Hög
8	Clara	Tjej	Låg	Låg

5.1.2.1 Kön

Utifrån vårt tidigare fynd kring stress och psykisk ohälsa på svenska NIU-gymnasium konstaterade vi att det fanns ett tydligt stigma hos de manliga eleverna, men inte hos de kvinnliga studenterna i studien (Hammarstedt och Hermansson, 2023, s. 12-13). Att undersöka skillnader mellan de två könen blir då av relevans, både för att se om det fanns en skillnad och i såna fall vad skillnaden är. Även Greenwald och Banaji (1995, s. 15) beskriver en “Implicit Gender Stereotyping”, där man indirekt applicerar en könstypisk stereotyp i sina bedömningar. I denna studie valdes en avgränsning på två nivåer; kille och tjej.

5.1.2.2 Psykiskt välmående

Påverkan av elevernas psykiska välmående hos NIU-personalen är det som studien avsåg att undersöka. Därför var det av största vikt att inkludera psykisk välmående som en faktor för att kunna undersöka huruvida implicit bias och attityder kring psykisk ohälsa kan leda till negativa stereotyper och stigmatisering (Greenwald & Banaji, 1995, s. 4). Psykiskt välmående avgränsades till två nivåer; hög och låg. Hög innebär att eleven har ett bra psykiskt välmående, och låg innebär ett sämre psykiskt välmående.

5.1.2.3 Prestation

Greenwald och Banaji (1995, s. 9) beskriver en haloeffekt för karaktärsdrag. Om en person uppvisar ett positivt attribut, kan det komma att påverka bedömningen positivt av ett annat attribut. I denna studie kan det innebära att om en spelare uppvisar goda egenskaper inom prestation inom sin idrott, kan det komma att påverka bedömningen av ett annat tillstånd, såsom psykiskt välmående. Exempelvis kan bedömaren avgöra att det psykiska välmåendet inte är lika viktigt om personen i fråga presterar bra inom sin idrott. Prestation avgränsades till två nivåer; hög och låg. Hög prestation innebär att elever beskrivs prestera på en bra nivå inom sin idrott, och låg innebär att den beskrivs att prestera dåligt.

5.1.3 Bedömning

Efter varje vinjett fick respondenterna göra tre skattningar på en elvgradig skala mellan 0 till 10. En elvgradig skala har visat sig producera mer giltiga resultat än tre, fem- och sjugradiga skalor (Friedman & Amoo, 1999, s. 119). De fick skatta den fiktiva elevens idrottsliga utvecklingspotential och idrottsliga pålitlighet. De fick även skatta hur de trodde att andra NIU-lärare skulle skatta den fiktiva elevens idrottsliga potential. Det är vanligt förekommande i vinjetter att man får svara på hur man tror att ens jämlingar och andra personer hade svarat på samma vinjett (Erfanian et al., 2020, s. 2136).

5.1.3.1 Utvecklingspotential

Utvecklingspotential valdes som en av bedömningarna som respondenterna skulle skatta då det konstaterades i rubriken "1.4 Utvecklingspotential på NIU-gymnasium" att utvecklingspotential är en avgörande faktor för vilka elever som ens blir accepterade till NIU-programmen. Hur personalen på NIU bedömer utvecklingspotential var då en viktig parameter att ha med då det ligger till grund för avgörande val kring unga idrottares framtida karriärer.

5.1.3.2 Idrottslig pålitlighet

Att respondenterna i studien skulle bedöma de fiktiva personernas idrottsliga pålitlighet bestämdes utifrån vår tidigare forskning. Många av de unga idrottarna vill inte visa sig svaga och opålitliga i rädsla för att det ska påverka speltid, laguttagning samt omgivningens bild av

sig själv (Clement et al., 2015, s. 18; DeLenardo & Terrion, 2014, s. 45-52; Lebrun et al., 2023, s. 3; Hughes & Coakley, 1999, s. 309). Det blev då av värde att undersöka huruvida personalen på NIU känner att de kan lita på de fiktiva eleverna beroende på hur de mår och presterar.

I enkäten förtydligades idrottslig pålitlighet som: "Idrottslig pålitlighet avser hur stabil och tillförlitlig en individs idrottsliga prestation uppfattas vara."

5.1.4 Bakgrundsfrågor

För att kunna göra jämförelser mellan respondenterna fick de först i enkäten besvara bakgrundsfrågor. Bakgrundsfrågorna gällde respondentens kön (man, kvinna, annat, vill ej delge), ålder (18-25 år, 26-40, 41-65, 66+), högsta utbildningsnivå (grundskola, gymnasieexamen, kandidatexamen, yrkesexamen, masterexamen eller högre), nuvarande roll på NIU (lärare, instruktör, annat) och hur länge de har jobbat på NIU-gymnasium (0-5 år, 6-10, 11-20, 20+ år). På varje fråga kunde respondenten endast välja ett svarsalternativ.

5.1.5 Övriga enkätfrågor

Efter att respondenterna bedömt alla åtta vinjetter fick de svara på en avslutande fråga: "I vilken grad anser du att elevens psykiska hälsa påverkar dess utvecklingspotential?". Respondenterna fick fyra svarsalternativ; påverkar inte alls, påverkar i låg grad, påverkar en del, påverkar i hög grad. Endast ett av svarsalternativen kunde väljas. Fyra alternativ valdes för att producera en balanserad betygsskala (Friedman & Amoo, 1999, s. 116).

5.1.6 Utformning av vinjetter

Vinjetter är korta och koncisa, men noga konstruerade beskrivningar av, i detta fall, fiktiva personer. Genom att presentera respondenten med kontextuella faktorer och förklaringar skapas ett mer realistiskt scenario för vinjetten (Atzmüller & Steiner, 2010, s. 129). Vinjetterna skapades av författarna och bearbetades, jämfördes och formulerades flera gånger. De slutgiltiga beskrivningarna för varje vinjett presenteras i bilaga 1.

David går på ditt NIU-program. David presterar alltid på hög nivå under era träningar och är fokuserad och med en stark arbetsmoral. I era utvecklingssamtal säger han att han mår väldigt bra och trivs bra i skolan med sina kompisar.

Ovan är exempel på hur en vinjett såg ut i denna studie, i detta fall vinjett nummer ett (se tabell 1). De tre faktorerna som beskrivs här är manligt kön, hög prestationsnivå och hög nivå av psykiskt välmående.

Anton går på ditt NIU-program. Han har svårt att prestera på hög nivå under era träningar just nu och verkar vara mindre fokuserad än vanligt. När du frågar varför svarar Anton att han ofta känner sig besviken över sin prestation och att hans motivation dalar.

Här är ytterligare ett exempel, vinjett nummer två, där faktorerna som beskrivs här är manligt kön, låg prestationsnivå och låg nivå av psykiskt välmående. Nedan beskrivs vinjett nummer fem som har samma faktorer, manligt kön och låg nivå av psykiskt välmående, men nu med hög nivå av prestationsnivå (se tabell 1).

Josef går på ditt NIU-program. När ni diskuterar hans prestationer är ni båda nöjda med Josefs framgångar både på NIU-träningarna och i hans klubbtag. Men på erat senaste utvecklingssamtal berättade Josef att han ofta känner sig nedstämd och oroar sig över småsaker.

5.2 Pilotstudie

En pilotstudie genomfördes för att säkerställa enkätens validitet och reliabilitet och att alla frågor fungerade som avsett. Pilotstudien genomfördes inte med personer ur det tänkta urvalet i populationen för denna studie, utan med respondenter som kan jämföras med urvalet (Bryman, 2018, s. 332). Urvalet för pilotstudien var studenter på Gymnastik-och Idrottshögskolan som läser idrottslärarprogrammet med inriktning i specialidrott. Totalt svarade åtta studenter på pilotstudien. Det som framkom i pilotstudien var att idrottslig pålitlighet behövde förtydligas och att det var enklare att svara på vinjetterna med längre beskrivningar. Som en åtgärd för att säkerställa tydlighet förklarades idrottslig pålitlighet i

den första vinjetten i enkäten: "Idrottslig pålitlighet avser hur stabil och tillförlitlig en individs idrottsliga prestation uppfattas vara."

I pilotstudien undersöktes det om kortare eller längre beskrivningar av vinjetterna var att föredra för respondenterna. Resultatet visade att de längre beskrivningarna föredrogs av majoriteten, vilket ledde till att de slutgiltiga vinjetterna använde längre beskrivningar i sin design.

5.3 Urval

Populationen i studien var lärare och instruktörer på svenska nationella idrottsgymnasium (NIU). I första hand tillfrågades lärare och instruktörer inom lagsporter att besvara enkäten, då det underlättade arbetsbelastningen med skapandet av enkäter för varje ny idrott. Då vi sökte upp respondenter som uppfyllde våra kriterier för att besvara vår forskningsfrågor, personal på NIU-program inom lagsporter, så har studien ett målstyrt urval (Bryman, 2018, s. 496).

Studiens population letades upp på NIU-gymnasiernas hemsidor för att finna mejladresser till de som arbetar på NIU-program. Via Sunet Survey lades mejladresserna till NIU-personalen in och alla tilldelades ett personligt ID, för att försäkra att respondenten inte kunde svara flera gånger. Ett automatiskt mejlutskick med information om studien och länk till enkäten skickades till varje inlagd respondent. Efter det första mejlutskicket sändes ytterligare två påminnelser till de respondenter som ännu inte hade besvarat studien. Totalt kontaktades 254 respondenter av det automatiserade mejlutsicket. Av dessa var fyra mejladresser inaktiva och ett felmeddelande studsade tillbaka till Sunet Survey. Ytterligare fem personer svarade att de inte jobbade med NIU i dagsläget. Totalt fick enkäten 86 svar (34%), och alla respondenter som påbörjade att besvara enkäten svarade klart.

5.4 Datainsamling

Studiens utformades och distribuerades genom enkätverktyget Sunet Survey, vilket erbjöds vid tillfället av studiens genomförande av lärosätet Gymnastik- och idrottshögskolan. Sunet Survey är kompatibelt med aktuella GDPR-lagar (Gymnastik- och idrottshögskolan, 2024). Respondenternas svar exporterades från Sunet Survey till datorprogrammet IBM SPSS Statistics (SPSS) för vidare analys.

5.5 Analys

Den främsta analysen som genomfördes var paired sample t-test för att kunna analysera skillnader i bedömning mellan två vinjetter på respondentnivå. Det som var av intresse för studien var ifall respondentens bedömningar skiljde sig mellan de olika faktornivåerna, såsom mellan eleven med låg nivå psykiskt välmående och eleven med hög nivå av psykiskt välmående. Om så var fallet; hur stort är skillnaden och är den signifikant? Eftersom det inte fanns en etablerad hypotes om riktningen för den potentiella skillnaden, användes tvåsidiga p-värden för att beräkna den statistiska signifikansen. En signifikansnivå på $\alpha = 0,05$ användes. Det genomfördes även flera oberoende t-test för att analysera data mellan två olika grupper av respondenter, såsom manliga och kvinnliga respondenter, för att se huruvida det fanns skillnader i bedömning mellan de två olika populationerna. Vid de oberoende t-testerna användes Levene's test för att kontrollera om variansen var lika. Vid ett p-värde större än 0,05 är variansen lika, och vid mindre än 0,05 är variansen olika.

För att undersöka om det finns signifikanta skillnader i bedömningen mellan fler än två grupper, såsom utbildningsnivåer (gymnasieexamen, yrkesexamen, kandidatexamen och masterexamen eller högre) genomfördes enkla envägs ANOVA-test. Detta valdes eftersom syftet var att jämföra medelvärden mellan fler än två oberoende grupper. Eftersom deltagarna tillhörde olika utbildningsnivåer var det relevant att använda ANOVA för att testa om det fanns en övergripande skillnad mellan gruppernas betyg. För att undersöka vilka specifika grupper som skilde sig åt genomfördes ett post hoc-test, Tukey's HSD.

5.6 Forskningsetik

Vinjetter och vinjettstudier kan vara ett kraftfullt verktyg för att kunna undersöka och studera känsliga och utmanande områden. När fiktiva scenarion och personer används i vinjetter kan respondenten känna sig mer bekväm och trygg i att svara då det känns opersonligt och inte kopplat till ens egna situationer, åsikter och ageranden (Erfanian et al., 2020, s. 2136).

Vinjetter kan även användas för att undvika socialt acceptabla och politiskt korrekta svar från respondenterna (Steiner et al., 2017, s. 53). Men när känsliga ämnen behandlas i en studie blir forskningsetik en viktig prioritet.

En ståndpunkt inom forskningsetik är att ibland måste delar av sanningen eller studiens syfte döljas för att kunna studera de frågor som är av intresse (Bryman, 2018, s. 169). Det var en utmaning gällande vår forskningsetik i studien kring hur vårt syfte skulle presenteras och respondenterna skulle informeras kring vad deltagandet i studien skulle innebära, utan att avslöja för mycket för att inte påverka respondenternas svar. Risken fanns att ifall respondenterna visste att enkäten avsåg att bland annat behandla NIU-lärares syn på mental ohälsa skulle det komma att påverka deras svar i den mån att de inte svarade på ett sätt så att det kan tolkas att de behandlar elever med mental ohälsa annorlunda, likt en reaktiv effekt (Bryman, 2018, s. 350).

Respondenterna fick dock inte heller luras, utan var tvungna att ge ett informerat samtycke till att delta i studien. Det krävde att vi gjorde ett avvägande kring det förväntade värdet hos våra resultat; hur mycket av studiens syfte kunde vi delge till respondenten utan att det påverkade deras svar och våra framtida resultat (Vetenskapsrådet, 2024, s. 64–65). Respondenterna informerades att studiens avsåg att undersöka hur NIU-personal bedömer olika elevscenarion och hur olika faktorer kan påverka deras bedömningar (se bilaga 3 & 4).

Detta ledde till att det fanns en möjlighet att känsliga forskningsresultat framkom i studien. Att värdera elever olika på grund av hälsorelaterade faktorer är oetiskt och fel av lärare att göra. Vi som forskare måste då värna om deltagarnas säkerhet och välmående, vilket vi avser att göra genom att låta respondenterna svara anonymt. Det kan innebära stora risker för deltagarna om deras svar framkommer offentligt. Vi som forskare ville säkerställa att vi använde program och databaser för vår datalagring som är förenliga med GDPR (Vetenskapsrådet, 2024, s. 52–53). Det ställde även ett stort krav på oss forskare att vi uppfyllde konfidentialitetskravet och att den insamlade datan inte hamnade hos obehöriga (Bryman, 2018, s. 170–173).

5.7 Validitet

En stor del av validiteten i studien påverkas av kvalitén och utformningen av vinjetterna.

5.7.1 Validitet i vinjetterna

Ett fastställande gjordes tidigt; realism är en viktig och avgörande faktor för hur lyckad en vinjettstudie är. En av fördelarna med en vinjettstudie är just att de skapar mer realistiska scenarion än exempelvis en klassisk enkätstudie (Atzmüller & Steiner, 2010, s. 129). Ju mer man ökar nivån av realism i en vinjettstudie desto mer ökar även den externa validiteten i studien. Då vi även genomförde en pilotstudie på en liknande population som den vi avsåg att undersöka fick vi feedback och tips kring vinjetternas utformning och nyckelord. Detta ökade både realismen i vinjetterna, men även generaliserbarheten i våra resultat (Aguinis & Bradley, 2014, s. 361-362).

Vinjetterna och studiens interna validitet påverkades dock av våra val. Vinjetterna hade alla olika och unika utformningar, vilket innebär att samma faktor och nivå (exempelvis hög prestation) beskrevs olika i de fyra vinjetter som den faktornivån förekom i. Det blev svårare att säkerhetsställa att effekten av faktorn var fri från bias när alla faktorer och dess nivåer beskrevs på samma sätt (Steiner et al., 2017, s. 53).

Trots detta togs ändå beslutet att skriva åtta vinjetter med egna unika beskrivningar av de fiktiva eleverna. Flera faktorer togs i beräkning: vinjetter är som effektivast när de verkar verkliga och matchar respondentens intressen och erfarenheter. Vinjettens scenario och uppbyggnad är viktiga för att bibehålla respondentens uppmärksamhet. Orealistiska scenarion kan istället resultera i negativa reaktioner från respondenterna. Även att respondenten ofta kan tappa lusten att svara på flera repetitivt korta vinjetter (Erfanian et al., 2020, s. 2138-2139). Respondenter i studier vill gärna också undvika att svara på flera monotona frågor i rad och beskrivande vinjetter kan då komma som en uppskattad förändring (Steiner et al., 2017, s. 53).

Den främsta anledningen kring valet av vinjetternas unika utformning var för att undvika en överföringseffekt. Risken finns att när en respondent svarar på flera vinjetter i rad, som är likadana eller med små skillnader, kan en bedömning av en vinjett följa med eller överföras på nästkommande vinjetter (Erfanian et al., 2020, s. 2139). Det bedömdes att ifall varje faktor och dess olika nivåer beskrevs exakt likadant fanns risken att respondenten skulle ta med sin bedömning och applicera den på en liknande vinjett.

Detta kan exemplifieras. Om man exempelvis har två vinjetter där elevernas faktorer beskrivs exakt likadant; låt säga hög prestationsnivå och högt mental välmående. Det enda som skiljer vinjetterna ifrån varandra är att de får varsitt könstypiskt namn. Risken finns här att respondenten automatiskt för över sin bedömning från den ena vinjetten till den andra, då den känner igen beskrivningen och kanske till och med inser att de är likadana exklusive könet. Respondenten riskerar att genomsåda studien och dess syfte och svarar då inte helt sanningsenligt. Om de olika faktorerna istället beskrivs aningen olika, men fortfarande på samma nivå och jämlikt, behålls förhoppningsvis både respondentens uppmärksamhet samt minskar risken för en överföringseffekt mellan vinjetterna.

5.7.2 Skrivprocessen

Studiens och vinjetternas ytliga validitet påverkades framförallt av forskarnas skicklighet att kunna identifiera, förklara och gestalta nyckelfaktorer relaterade till det som undersöks i studien. Det var viktigt att försöka inkludera kunniga personer inom ämnet i skrivprocessen så mycket som möjligt, vilket i detta fall ansågs vara vår handledare (Brauer et al., 2009, s. 1941).

Själva skrivprocessen gick till så att två olika typer av vinjetter skapades; fyra stycken kortare beskrivningar på 10-20 ord och fyra stycken längre beskrivningar på 40-60 ord. I pilotstudien ingick båda varianterna av vinjetterna och i slutet av pilotstudien fick respondenterna svara på vilken av beskrivningarna som var enklast att svara på. Alla deltagare i pilotstudien ansåg att de längre beskrivningarna på 40-60 ord underlättade att svara på frågorna. Storleken på vinjetterna avgränsades så att det inte tog för lång tid att läsa och svara på vinjetterna för att undvika uttråkade respondenter som bara klickar sig igenom svaren utan att tänka efter och svara sanningsenligt.

Efter att beslutet kring att fortsätta på vinjetter på 40-60 ord skrevs de olika beskrivningarna ihop av författarna till de åtta olika vinjetterna. De olika faktorerna skrevs om och jämfördes flertalet gånger så att alla fick en liknande och jämn beskrivning för att minska bias mellan de olika faktornivåerna.

5.8 Reliabilitet

Tidigare faktorer som stärker studiens validitet kan även stärka studiens reliabilitet, exempelvis att det undveks flera liknande och monotona frågor efter varandra (Steiner et al., 2017, s. 53). Även användandet av en pilotstudie stärker studiens reliabilitet då det gav möjlighet att undersöka hur mätverktygen användes samt att det gick att svara på enkäten som vi beskrivit.

6 Resultatredovisning

I denna studie deltog totalt 86 personer, bestående av både lärare och idrottsinstruktörer från nationella idrottsgymnasium (NIU). Se tabell 2 för en beskrivning av respondenterna.

Tabell 2. Beskrivning av respondenter i studien.

Fråga	Grupp	n	%
Kön	Man	77	89,5
	Kvinna	9	10,5
Ålder	26 - 40 år	27	31,4
	41 - 65 år	58	67,4
	Bortfall	1	1,2
Utbildningsnivå	Gymnasieexamen	26	30,2
	Kandidatexamen	26	30,2
	Yrkesexamen	22	25,6
	Masterexamen eller högre	11	12,8
	Bortfall	1	1,2
Roll på NIU	Lärare	49	57,0
	Instruktör	33	38,4
	Annat	4	4,7
Erfarenhet på NIU	0 - 5 år	21	24,4
	6 - 10 år	20	23,3
	11 - 20 år	35	40,7
	20+ år	10	11,6

6.1 Kön

Under denna punkt undersöks elevernas kön som faktor kring respondenternas bedömningar kring idrottslig utvecklingspotential och idrottslig pålitlighet. Syftet är att undersöka om det blir en skillnad i bedömning när de andra faktorerna, psykiskt välmående och prestationsnivå, är samma nivå.

6.1.1 Utvecklingspotential

När kön var den faktor som undersöktes kring elevernas uppskattade utvecklingspotential var det endast två jämförelser som gav signifikanta resultat (se tabell 3). När eleverna hade både hög nivå av psykiskt välmående och prestationsnivå fick den kvinnliga eleven ett aningen högre medelvärde i sin bedömning, med 0,24 poäng högre i betyg ($p = 0,023$). När psykiska välmåendet var lågt och prestationsnivån var hög fick den kvinnliga eleven istället 0,86 lägre i betyg ($p < 0,001$) än jämfört med den manliga eleven (se tabell 3).

Tabell 3. Utvecklingspotential med kön som föränderlig faktor.

Kön	Psykiskt välmående	Prestationsnivå	N	Medelvärde	SA*	Skillnad i medelvärde	p-värde
Tjej	Hög	Hög	83	9,17	1,01	0,24	0,023
Kille	Hög	Hög	83	8,93	1,07		
Tjej	Låg	Hög	84	7,31	1,86	0,86	< 0,001
Kille	Låg	Hög	84	8,17	1,32		
Tjej	Hög	Låg	84	7,73	1,70	0,21	0,186
Kille	Hög	Låg	84	7,94	1,37		
Tjej	Låg	Låg	84	6,26	1,97	0,21	0,218
Kille	Låg	Låg	84	6,05	1,80		

*SA - Standardavvikelse

6.1.2 Idrottslig pålitlighet

När respondenterna fick skatta elevernas idrottsliga pålitlighet framkom endast ett statistiskt signifikant resultat när könet var den faktor som undersöktes. När eleverna har högt psykiskt välmående men låg prestationsnivå fick den manliga eleven 0,54 ($p = 0,003$) högre i medelvärde än jämfört med den kvinnliga eleven (se tabell 4).

Tabell 4. Idrottslig pålitlighet med kön som föränderlig faktor.

Kön	Psykiskt välmående	Prestationsnivå	N	Medelvärde	SA*	Skillnad i medelvärde	p-värde
Tjej	Hög	Hög	82	8,98	1,37	0,00	1,000
Kille	Hög	Hög	82	8,98	1,14		
Tjej	Låg	Hög	84	7,07	2,02	0,23	0,140
Kille	Låg	Hög	84	7,30	1,75		
Tjej	Hög	Låg	83	7,48	1,63	0,54	0,003
Kille	Hög	Låg	83	8,02	1,49		
Tjej	Låg	Låg	84	5,96	1,92	0,16	0,344
Kille	Låg	Låg	84	5,80	1,98		

6.2 Prestationsnivå

Under denna punkt undersöks elevernas prestationsnivå som faktor kring respondenternas bedömningar kring idrottslig utvecklingspotential och idrottslig pålitlighet.

6.2.1 Utvecklingspotential

När det gäller elevernas prestationsnivå som faktor kring utvecklingspotential framkom en viss skillnad när de andra faktorerna var lika (kön och psykiskt välmående). Båda eleverna som hade hög nivå av psykiskt välmående samt en hög prestationsnivå fick i snitt högre betyg; 1,83 poäng ($p < 0,001$) högre hos tjejerna och 0,72 ($p < 0,001$) poäng hos killarna (se tabell 5).

Tabell 5. Utvecklingspotential med prestationsnivå som föränderlig faktor

Kön	Psyiskt välmående	Prestationsnivå	N	Medelvärde	SA	Skillnad i medelvärde	p-värde
Tjej	Hög	Hög	83	9,17	1,01	1,83	< 0,001
Tjej	Hög	Låg	83	7,34	1,07		
Kille	Hög	Hög	84	8,89	1,11	0,72	< 0,001
Kille	Hög	Låg	84	8,17	1,32		
Tjej	Låg	Hög	84	7,73	1,70	1,46	< 0,001
Tjej	Låg	Låg	84	6,26	1,80		
Kille	Låg	Hög	84	7,94	1,37	1,89	< 0,001
Kille	Låg	Låg	84	6,05	1,97		

Även när det psykiska välmåendet är på samma låga nivå syns signifikanta skillnader i uppskattad utvecklingspotential. Båda eleverna som hade hög prestationsnivå, trots att de hade låg nivå på psykiskt välmående, fick högre snitt i sin bedömning än de elever med en låg prestationsnivå. Hos tjejerna skiljde det sig 1,46 ($p < 0,001$) och hos killarna 1,89 ($p < 0,001$) i fördel till de med hög prestationsnivå (se tabell 5).

6.2.2 Idrottslig pålitlighet

En likvärdig signifikant skillnad uppmättes även i den uppskattade idrottsliga pålitligheten när samma faktorer undersöktes. En skillnad på cirka 0,9 ($p < 0,001$) i medelvärde hos killarna och 1,5 ($p < 0,001$) hos tjejerna, där de med hög prestationsnivå fick i snitt ett högre medelvärde (se tabell 6).

Även när psykiskt välmående är lågt får de elever med hög prestationsnivå högre snitt i uppskattad idrottslig pålitlighet. Den kvinnliga eleven fick i snitt 1,1 högre ($p < 0,001$) i medelvärde och den manliga eleven fick i snitt 1,5 högre ($p < 0,001$) (se tabell 6).

Tabell 6. Idrottslig pålitlighet med prestationsnivå som föränderlig faktor.

Kön	Psykiskt välmående	Prestationsnivå	N	Medelvärde	SA	Skillnad i medelvärde	p-värde
Tjej	Hög	Hög	83	8,98	1,37	1,46	< 0,001
Tjej	Hög	Låg	83	7,51	1,62		
Kille	Hög	Hög	83	8,95	1,16	0,93	< 0,001
Kille	Hög	Låg	83	8,02	1,49		
Tjej	Låg	Hög	84	7,07	2,02	1,11	< 0,001
Tjej	Låg	Låg	84	5,96	1,92		
Kille	Låg	Hög	84	7,30	1,75	1,50	< 0,001
Kille	Låg	Låg	84	5,80	1,98		

6.3 Psykiska välmående

Under denna punkt undersöks elevernas psykiska välmående som faktor kring respondenternas bedömningar kring idrottslig utvecklingspotential och idrottslig pålitlighet.

6.3.1 Utvecklingspotential

När medelvärdet jämfördes både mellan de fiktiva killarna och tjejerna där alla elevers prestationsnivå är hög, var medelvärdet i uppskattad utvecklingspotential signifikant lägre ($p < 0,001$) hos de elever som samtidigt hade en låg nivå av psykiskt välmående (se tabell 7).

Även när medelvärdet jämfördes mellan de fiktiva pojkarna och flickorna med låg prestationsnivå fick de eleverna med högt psykiskt välmående även ett högre medelvärde, framför allt när det jämfördes hos de manliga eleverna. Den manliga eleven med högt psykiskt välmående fick 2,12 poäng ($p < 0,001$) högre i snitt i uppskattad utvecklingspotential (se tabell 7).

Tabell 7. Utvecklingspotential med psykiskt välmående som föränderlig faktor.

Kön	Psykiskt välmående	Prestationsnivå	N	Medelvärde	SA	Skillnad i medelvärde	p-värde
Tjej	Låg	Hög	83	7,53	1,75	1,64	< 0,001
Tjej	Hög	Hög	83	9,17	1,01		
Kille	Låg	Hög	84	7,94	1,37	0,95	< 0,001
Kille	Hög	Hög	84	8,89	1,11		
Tjej	Låg	Låg	84	6,26	1,80	1,05	< 0,001
Tjej	Hög	Låg	84	7,31	1,86		
Kille	Låg	Låg	84	6,05	1,97	2,12	< 0,001
Kille	Hög	Låg	84	8,17	1,32		

6.3.2 Idrottslig pålitlighet

Samma resultat visar sig även när medelvärdet för uppskattad idrottslig pålitlighet analyseras. De elever med en hög nivå av psykiskt välmående fick i snitt ett högre medelvärde än de med låg nivå av psykiskt välmående, även om deras prestationsnivå var hög, vilket främst uppmärksammades hos de kvinnliga eleverna (se tabell 8).

Tabell 8. Idrottslig pålitlighet med psykiskt välmående som föränderlig faktor.

Kön	Psykiskt välmående	Prestationsnivå	N	Medelvärde	SA	Skillnad i medelvärde	p-värde
Tjej	Låg	Hög	82	7,51	1,62	1,46	< 0,001
Tjej	Hög	Hög	82	8,98	1,37		
Kille	Låg	Hög	83	8,02	1,49	0,93	< 0,001
Kille	Hög	Hög	83	8,95	1,16		
Tjej	Låg	Låg	83	6,02	1,85	1,46	< 0,001
Tjej	Hög	Låg	83	7,45	1,63		
Kille	Låg	Låg	84	5,80	1,98	2,23	< 0,001
Kille	Hög	Låg	84	8,02	1,48		

Ännu tydligare syns samma skillnad i uppskattad idrottslig pålitlighet när eleverna har en låg prestationsnivå men ett högt psykisk välmående. Eleverna som beskrevs med högt psykisk välmående fick ett betydligt högre medelvärde än de med lågt psykiskt välmående, även om de hade samma låga prestationsnivå. Framförallt fick den manliga eleven i snitt 2,23 högre betyg ($p < 0,001$) i jämförelse med den andra manliga eleven med lågt psykiskt välmående. Samma jämförelse hos de kvinnliga eleverna gav ett 1,46 poäng högre ($p < 0,001$) snittbetyg för den eleven med högt psykisk välmående (se tabell 8).

6.4 Vikten av elevernas psykiska hälsa

Här presenteras resultaten från frågan "I vilken grad anser du att elevens psykiska hälsa påverkar dess utvecklingspotential?". Då svarsalternativen "påverkar inte alls" och "påverkar i låg grad" endast fick ett svar var kombinerades de med svarsalternativet "påverkar en del" för att underlätta analysen. Grupperna kallas "En del" och "Hög" för att representera deras grader.

När det gällde bedömning av den manliga eleven med låg prestationsnivå och låg nivå av mentalt välmående gav grupp "Hög" i snitt 1,20 poäng lägre i betyg på både elevens idrottsliga potential ($p = 0,008$) och pålitlighet ($p = 0,009$). Gruppen "Hög" gav även den kvinnliga eleven med låg prestationsnivå och lågt mentalt välmående i snitt ett lägre betyg än grupp "En del" (se tabell 9 och 10).

Det fanns även statistiskt signifikanta skillnader mellan de två grupperna när den manliga och kvinnliga eleven med hög prestationsnivå och lågt mentalt välmående bedömdes. Både den kvinnliga och den manliga eleven fick i snitt lägre betyg av gruppen "Hög", både när det gällde elevernas idrottsliga potential och pålitlighet (se tabell 9 och 10).

En statistiskt signifikant skillnad ($p < 0,036$) uppstod även när vi jämförde gruppernas bedömning av den idrottsliga potentialen hos den kvinnliga eleven med låg prestationsnivå men hög nivå av mentalt välmående. Även i detta fall är snittbetyget av grupp "Hög" lägre än grupp "En del" (se tabell 9).

Tabell 9. Skillnad i medelvärde i potential mellan grupperna “En del” och “Hög”.

Kön	Prestations-nivå	Psykiskt välmående	Grad*	N	Medelvärde (SA)	Skillnad i medelvärde	p-värde	Levene
Man	Hög	Hög	“En del”	27	8,96 (0,94)	0,12	0,649	0,270
			“Hög”	58	8,84 (1,18)			
Kvinna	Hög	Hög	“En del”	27	9,26 (0,81)	0,14	0,574	0,443
			“Hög”	56	9,12 (1,10)			
Man	Hög	Låg	“En del”	27	8,55 (1,22)	0,90	0,004	0,684
			“Hög”	57	7,65 (1,36)			
Kvinna	Hög	Låg	“En del”	27	8,30 (1,54)	0,84	0,033	0,717
			“Hög”	57	7,46 (1,55)			
Man	Låg	Hög	“En del”	27	8,37 (1,18)	0,30	0,332	0,472
			“Hög”	57	8,07 (1,37)			
Kvinna	Låg	Hög	“En del”	27	7,93 (1,41)	0,91	0,036	0,090
			“Hög”	57	7,02 (1,98)			
Man	Låg	Låg	“En del”	27	6,89 (1,69)	1,20	0,008	0,450
			“Hög”	58	5,69 (1,98)			
Kvinna	Låg	Låg	“En del”	27	7,04 (1,68)	1,15	0,006	0,763
			“Hög”	57	5,89 (1,75)			

*Vilken grad elevens psykiska hälsa påverkar elevens utvecklingspotential

Tabell 10. Skillnad i medelvärde i pålitlighet mellan grupperna “En del” och “Hög”.

Kön	Prestationsnivå	Psykiskt välmående	Grad*	N	Medelvärde (SA)	Skillnad i medelvärde	p-värde	Levene
Man	Hög	Hög	“En del”	27	8,96 (1,19)	0,03	0,903	0,845
			“Hög”	57	8,93 (1,15)			
Kvinnor	Hög	Hög	“En del”	27	8,89 (1,76)	0,11	0,731	0,522
			“Hög”	56	9,00 (1,14)			
Man	Hög	Låg	“En del”	27	8,15 (1,38)	1,26	0,002	0,129
			“Hög”	57	6,89 (1,78)			
Kvinnor	Hög	Låg	“En del”	27	7,96 (1,70)	1,31	0,005	0,317
			“Hög”	57	6,65 (2,04)			
Man	Låg	Hög	“En del”	27	8,07 (1,49)	0,07	0,832	0,854
			“Hög”	57	8,00 (1,49)			
Kvinnor	Låg	Hög	“En del”	27	7,74 (1,35)	0,38	0,319	0,096
			“Hög”	56	7,36 (1,75)			
Man	Låg	Låg	“En del”	27	6,60 (1,72)	1,20	0,009	0,362
			“Hög”	58	5,40 (1,99)			
Kvinnor	Låg	Låg	“En del”	27	6,51 (1,83)	1,19	0,069	0,877
			“Hög”	57	5,70 (1,93)			

* Vilken grad elevens psykiska hälsa påverkar elevens utvecklingspotential

6.5 Skillnad i egen bedömning jämfört med andra NIU-lärare

När man undersöker huruvida respondenternas egna bedömningar kring potential skiljer sig kring hur de tror att andra NIU-lärare skattar samma elev framkom några statistiska skillnader. Det var samma skillnad i alla de tre vinjetterna där det fanns statistiskt signifikanta skillnader mellan respondenternas egna bedömningar och deras uppfattning om andra NIU-lärares bedömningar. Respondenterna tror att andra NIU-lärare hade skattat dessa spelare lägre än vad man själv gjorde (se tabell 11). Även noterbart, trots att det inte var ett statistiskt signifikant resultat, är att det endast var vid en vinjett som lärarnas egen bedömning var lägre än vad de trodde andra lärare hade bedömt; pojke med hög prestationsnivå och högt psykiskt välmående.

Tabell 11. Skillnad i medelvärde mellan egen bedömning och andra NIU-lärare.

Kön	Prestationsnivå	Psykiskt välmående	N	Medelvärde egen bedömning (SA)	Medelvärde andra NIU-lärare (SA)	Skillnad i medelvärde	p-värde
Tjej	Hög	Hög	82	9,16 (1,01)	9,10 (1,00)	0,06	0,254
Pojke	Hög	Hög	84	8,87 (1,11)	8,98 (1,03)	- 0,11	0,060
Tjej	Låg	Hög	84	7,31 (1,86)	7,10 (1,73)	0,21	0,200
Pojke	Låg	Hög	84	8,17 (1,32)	7,78 (1,49)	0,39	0,006
Tjej	Hög	Låg	83	7,75 (1,70)	7,53 (1,75)	0,22	0,161
Pojke	Hög	Låg	83	7,94 (1,38)	7,75 (1,66)	0,19	0,131
Tjej	Låg	Låg	84	6,26 (1,80)	5,89 (1,70)	0,39	0,005
Pojke	Låg	Låg	85	6,07 (1,97)	5,72 (2,05)	0,35	0,030

6.6 Jämförelse av respondentgrupper

I början av enkäten fick respondenterna svara på bakgrundsfrågor; kön, ålder, yrkesroll, erfarenhet inom NIU och högsta utbildningsnivå.

6.6.1 Kön

När könstillhörigheten av respondenterna jämfördes vid deras bedömning av vinjetterna framkom inga statistiskt signifikanta skillnader i hur de har bedömt vinjetterna.

6.6.2 Ålder

De åldersspann som respondenterna ingick i var 26-40 år och 41-65 år. Det fanns signifikanta skillnader i bedömning av vinjetterna vid tre frågor. Hur de skattade Davids (man, hög prestationsnivå, högt mentalt välmående) idrottsliga pålitlighet, där de mellan 41-65 år gav ett lägre snittbetyg på 0,55 ($p = 0,043$).

Även när Lisas (kvinna, hög prestation, låg mentalt välmående) utvecklingspotential skattades fanns det en statistisk skillnad mellan åldersgrupperna. Även här gav de i åldersgruppen 41-65 år ett lägre snittbetyg med 0,8 poäng ($p = 0,046$).

När Sammys (man, låg prestation, högt mentalt välmående) utvecklingspotential skattades gav åldersgruppen 41-65 år i snitt 0,64 poäng lägre ($p = 0,042$) i bedömning. Det kan konstateras att i de tre frågor där det framkom en statistisk signifikant skillnad mellan åldersgrupperna gav den äldre gruppen på 41-65 år i snitt ett lägre betyg än gruppen på 26-40 år.

6.6.3 Yrkesroll

Under enkätens bakgrundsfrågor kunde respondenterna svara vilken roll de har på sitt NIU-gymnasium. Alternativen var lärare, instruktör och annat. Instruktörer och annat lades ihop för att underlätta analysen, då endast tre svarade att deras yrkesroll var "annat". När dessa yrkesroller jämfördes kring deras bedömning av vinjetterna fanns det inga statistiskt signifikanta skillnader i hur de har bedömt vinjetterna.

6.6.4 Utbildningsnivå

När utbildningsnivån undersöktes upptäcktes endast signifikanta skillnader hos de respondenter med masterexamen eller högre. När respondenterna skulle skatta idrottslig pålitlighet hos den manliga eleven med låg prestation och låg nivå av mental välmående ger de med masterexamen eller högre i snitt lägre bedömning än de andra utbildningsnivåerna. Det finns statistiskt signifikanta skillnader i jämförelser med respondenter med kandidatexamen, där de med masterexamen eller högre ger i snitt 2,24 ($p = 0,006$) lägre i bedömning. Även i jämförelse med gruppen yrkesexamen ger gruppen masterexamen eller högre i snitt 2,54 ($p = 0,002$) lägre i bedömning i idrottslig pålitlighet.

Även när respondenterna skulle skatta den kvinnliga eleven med låg prestationsnivå och låg nivå av mentalt välmående gav de respondenterna med masterexamen eller högre i snitt ett lägre betyg. Dock var det endast en statistiskt signifikant skillnad när det jämfördes med de respondenter med en yrkesexamen, där de ger i snitt 2,41 ($p = 0,005$) lägre i bedömning.

6.6.5 Erfarenhet på NIU

Respondenterna fick i början svara på hur länge de har jobbat på NIU. 21 personer svarade att de hade jobbat 0-5 år på NIU, 20 personer svarade 6-10 år, 35 personer svarade 11-20 år och

10 personer svarade 20 eller fler år. Inga statistiskt signifikanta skillnader hittades när deras bedömningar av vinjetterna jämfördes.

7 Diskussion

7.1 Resultatdiskussion

Under denna rubrik diskuteras resultaten från studien.

7.1.1 Kön

Huruvida könet hos eleven är en avgörande faktor för bedömning är inte självklar, då denna studie presenterar blandade resultat. Det fanns endast två jämförelser där det uppkom en statistiskt signifikant skillnad när det var samma prestationsnivå och nivå på psykiskt välmående, men där könet skilde sig åt. Det var när det psykiska välmåendet var lågt och prestationsnivån var hög och då fick den manliga eleven ett högre snittbetyg på 0,86 ($p < 0,001$) jämfört med den kvinnliga eleven med samma nivåer. När det psykiska välmåendet var på en hög nivå samt en hög prestationsnivå fick den kvinnliga eleven ett högre snittbetyg än den manliga, dock endast med 0,24 ($p = 0,023$) (se [tabell 3](#)).

Och när det gällde idrottslig pålitlighet var det endast en signifikant skillnad som upptäcktes. Det var när prestationsnivån var låg men det psykiska välmåendet var högt, där den manliga eleven fick 0,54 ($p = 0,003$) högre i medelvärde än den kvinnliga eleven (se [tabell 4](#)).

Att vi inte finner många relevanta resultat kan dock anses vara positivt. Könet hos eleverna verkar inte vara en avgörande faktor för NIU-personalen kring deras bedömning; tjejer och killar bedöms lika enligt denna studie. Speciellt när den absoluta majoriteten av respondenterna i denna studie var män blir det svårt att bekräfta det tidigare forskningsläget, där män beskrevs ha problem att identifiera och prata om mental ohälsa, såsom psykiskt välmående och prestationsångest (Clement et al., 2015, s. 23-24; Breslin et al., 2019, s. 111). Stigmat kring att unga manliga idrottare som mår dåligt skulle ses som svaga eller opålitliga (Clement et al., 2015, s. 18) stämmer inte helt enligt denna studie, eller åtminstone det faktum att stigmat endast gäller för manliga idrottare.

Att skillnaderna i uppskattad utvecklingspotential syns som tydligast hos de manliga eleverna bygger dock vidare på den bild av kön och stigma som författarna fann i sin tidigare studie (Hammarstedt & Hermansson, 2023, s. 10), där de manliga eleverna vittnade om ett stigma samtidigt som de kvinnliga eleverna inte alls kände samma återhållsamhet kring att berätta om sina problem. Resultatet från denna studie kan bekräfta de unga manliga idrottarnas rädsla från den tidigare forskningen; om du mår dåligt och inte presterar på en hög nivå finns risken att dina tränare tror mindre på dina chanser för framgång och utveckling i framtiden.

7.1.2 Prestationsnivå

Prestationsnivån visar sig vara en avgörande faktor kring hur NIU-personal ser på utvecklingspotential hos eleverna. De elever som hade en hög prestationsnivå fick alltid ett högre snittbetyg än de elever som hade samma nivå på de andra faktorerna. Tydligast syns detta hos de manliga eleverna med låg nivå av psykiskt välmående. Där fick eleven med hög prestationsnivå hela 1,89 ($p < 0,001$) högre i snitt än den med låg prestationsnivå (se [tabell 5](#)).

Samma resultat visade sig när idrottslig pålitlighet hos eleverna undersöktes. De elever som beskrevs prestera på en hög nivå fick i alla fall i snitt högre betyg än de elever som presterade på en låg nivå. Även här syntes denna skillnad störst hos de manliga eleverna med låg nivå av psykiskt välmående, där eleven med hög prestationsnivå fick 1,50 ($p < 0,001$) högre i snittbetyg än den med låg prestationsnivå. Jämförelsevis var skillnaden mellan de kvinnliga eleverna med lågt psykiskt välmående men olika prestationsnivåer 1,11 ($p < 0,001$), där den med hög prestationsnivå fick högre snittbetyg (se [tabell 6](#)).

Denna bild av prestation och resultat före allt annat stämmer överens med det tidigare forskningsläget. Hughes och Coakley (1999, s. 309) beskrev just hur tränare anser att en idrottare alltid ska kunna prestera, oavsett vilka hinder som uppstår. Även DeLenardo och Terrion (2014, s. 51-52) beskrev hur collegeidrottare ansåg att deras tränares högsta prioritet är att vinna och lyckas inom sin idrott. Att detta även lever vidare i den svenska gymnasieskolan bekräftar den bild av en prestationsinriktad skola som tidigare forskning har presenterat (Gustafsson et al., 2017, s. 2091); Högberg et al., 2019, s. 93).

7.1.3 Psykiskt välmående

Prestationsnivån är dock inte det enda som spelar roll för NIU-personalens bedömning av elever. De elever med hög nivå av psykiskt välmående får i snitt ett högre betyg än de elever med samma kön och samma prestationsnivå. Störst skillnad uppmättes mellan de manliga eleverna med låg prestationsnivå, där den eleven med hög nivå av psykiskt välmående fick hela 2,12 ($p < 0,001$) högre i snittbetyg än den med låg nivå av psykiskt välmående (se [tabell 7](#)).

Samma resultat visar sig när idrottslig pålitlighet skulle bedömas. De med hög nivå av psykiskt välmående fick högre medelvärde än de med låg nivå av psykiskt välmående, även om det var samma kön och prestationsnivå. Tydligast var även detta vid de manliga eleverna med låg prestationsnivå, där den eleven med hög nivå av psykiskt välmående fick hela 2,23 ($p < 0,001$) högre i snittbetyg än den med låg nivå av psykiskt välmående (se [tabell 8](#)).

Detta innebär att om två elever med samma kön presterar på samma höga nivå kommer eleven med en hög nivå av psykiskt välmående att ses som mer pålitlig och högre potential än den elev som har en lägre nivå av psykiskt välmående.

Atleter är rädda för att stigma kring psykisk ohälsa kan påverka speltid och förtroendet hos lagkamrater och tränare. De vill inte ses som opålitliga eller som en svag länk man inte kan lita på (DeLenardo & Terrion, 2014, s. 45). Utifrån resultaten i denna studie är det skillnad mellan de som har lågt psykiskt välmående och de som har högre. Att manliga elever får ett högre medelvärde i uppskattad utvecklingspotential från tränaren stärker att det kan finnas ett stigma om att berätta om sin psykiska status (Castaldelli-Maia et al., 2019, s. 6). Resultatet i denna studie visar att det är en nackdel att göra det när det kommer till NIU-personalens uppskattade utvecklingspotential.

7.2 Kön, ålder, yrkesroll, och utbildningsnivå hos NIU-personalen

Jämförelsen mellan respondenter med masterexamen eller högre och de med kandidatexamen eller yrkesexamen visar signifikanta skillnader, där de med högre utbildning ger lägre bedömningar. Detta kan bero på att högutbildade personer har en mer utvecklad och djupare

förståelse för hur faktorer som psykiskt välmående påverkar prestation, vilket gör att de bedömer idrottslig utvecklingspotential och pålitlighet med större hänsyn till dessa faktorer. En möjlig förklaring till att respondenter med högre utbildning sätter lägre betyg kan vara deras större erfarenhet av kritisk utvärdering eller en högre medvetenhet om de komplexa faktorer som påverkar idrottslig framgång. Det är också möjligt att deras bedömningar präglas av mer underbyggda kriterier för vad som definierar pålitlighet eller potential i idrottsliga sammanhang.

Ålder hos NIU-läraren verkar vara avgörande. Vid de tre tillfällen där det framkom en statistisk skillnad mellan de två åldersgrupperna, 26-40 år och 41-65 år, var det den äldre åldersgruppen som gav lägre betyg. Detta bekräftar den bild som Hermann (2022, s. 95) presenterade i sin doktorsavhandling, där svenska ungdomar anser att den yngre generationen har mindre stigmatiserande attityder mot psykisk ohälsa än tidigare generationer. Det går även att koppla till hur normen kring mental hälsa och idrott såg ut förr i tiden. Studien av Hughes och Coakley (1999, s. 308-309) visade vilken norm som tidigare fanns hos idrottare, en inte lika accepterande norm, som dagens NIU-lärare och instruktörer kan ha växt upp med och formats av.

7.3 Skillnader mellan lärares egna bedömningar

Resultaten visar att respondenter generellt bedömer elevernas potential högre än vad de tror att andra NIU-lärare skulle göra, särskilt i tre vinjetter med statistiskt signifikanta skillnader (t.ex. pojke med låg prestation och låg nivå av mentalt välmående, $p = 0,030$). Detta kan spegla en positiv bias där respondenter ser sina egna bedömningar som mer stödjande än sina kollegor.

Ett undantag observerades vid vinjetten för den manliga eleven med hög prestation och högt psykiskt välmående, där lärarna själva skattade något lägre än vad de trodde andra skulle göra. Detta kan tyda på att sammanhanget – höga prestationer och välmående – minskar behovet av att kompensera för upplevd stränghet hos kollegor.

Praktiskt sett kan dessa skillnader skapa inkonsekvenser i bedömningar och påverka beslutsfattandet, särskilt i urvalsprocessen i antagning till NIU-program. Det är viktigt att

medvetandegöra dessa tendenser för att säkerställa rättvisa och enhetliga bedömningar när det görs stora och avgörande val för våra unga idrottare. Skillnaderna är dock små, vilket antyder en övergripande samsyn mellan respondenter och deras uppfattningar om sina kollegor.

7.4 Vikten av elevens psykiska hälsa

Det är tydligt att elevernas psykiska hälsa är av stor vikt för NIU-personal. Av de 86 svarande respondenterna ansåg 58 stycken (67%) att elevernas psykiska välmående spelar stor roll för deras utvecklingspotential. Det blev även tydligt att lärare som ansåg att det psykiska välmåendet spelar stor roll gav i snitt lägre medelvärde till de elever med låg nivå av psykiskt välmående. NIU-personalens egna syn på psykisk ohälsa och prestationsnivå är då avgörande för hur de bedömer sina elever (se [tabell 9](#)).

De flesta, om inte alla, som jobbar på NIU som antingen lärare eller instruktör har själv varit idrottare. Idrottarens egna attityder mot psykisk ohälsa är inte alltid de mest stöttande och förstående. Våra resultat i denna forskningsfråga liknar det som Lebrun et al. (2023, s. 12-13) fann i sin vinjettstudie, att atleter ser depression som en personlig svaghet och att man kan sluta vara deprimerad om man vill.

Tränarens åsikter, perspektiv och synsätt blir då avgörande för hur eleverna behandlas och bedöms. Vikten av tränarens roll blir en tydlig slutsats även i denna studie, i enlighet med Caulfield et al. (2023, s. 609) samt Kristiansen och Roberts (2010, s. 689-690) som konstaterade att relationen till deras tränare är den viktigaste relationen för studentidrottare. Detta är av vikt för våra svenska gymnasieelever, som är i den åldern där vikten av tränarens roll och agerande är som störst för unga idrottare för att skapa autonomi, tillhörighet och kompetens (Chu & Zhang, 2019, s. 570).

7.5 Slutsatser och implikationer

Trots att studien har tagit fram intressanta och viktiga resultat kan det vara svårt att dra generaliserbara slutsatser. Bedömning av utvecklingspotential och idrottslig pålitlighet hos unga idrottare är en komplex process och inte något som kan göras rättvisa genom en kort beskrivning och elva-gradig skala i den här studien. Såsom flera av gymnasierna skriver på

sina hemsidor om antagningar görs det ofta grundläggande och djupgående bedömningar av de elever som söker till dessa gymnasier. Vi kan då inte konstatera att de bedömningar som gjordes av NIU-personalen i denna studie är överensstämmande med de bedömningar de gör i en antagningsprocess eller under en elevs skolgång på ett NIU-gymnasium.

Det går dock att tolka studien från en annan synvinkel kopplat till teorin om implicit social kognition (Greenwald & Banaji, 1995). Respondenterna i studien fick endast en kort och minimal beskrivning av en fiktiv elev, och trots detta skattade de exempelvis eleverna med låg nivå av psykiskt välmående lägre. Respondenternas implicita stereotyper gavs utrymme att ta plats i det tomrum som lämnades av de kortfattade beskrivningarna, och de stereotyperna målade upp en bild som bekräftar det stigma som målas upp inom idrottsvärlden; visa dig inte svag och prestation före allt. Det leder till frågan om NIU-personalen får höra något kort om deras elevers psykiska välmående, kommer deras implicita stereotyper att påverka deras uppfattning om eleven?

Resultatet visar ändå att det finns viktiga frågor att ställa. Ingen lärare eller personal som jobbar inom skolvärlden skulle erkänna att de bedömer elever annorlunda beroende på faktorer som kön, prestation och psykiskt välmående. Rättmätigen är det så; det är tjänstefel och inget som ska förekomma på våra svenska skolor. Precis som Greenwald och Banaji (1995, s. 14-15) beskriver kan implicita stereotyper ändå visa sig hos personer som aktivt förkastar sagda stereotyper. Tränare runt om i världen vet hur viktigt deras arbete är och att ungdomars mentala hälsa är ett av deras ansvarsområden (Mazzer & Rickwood, 2014, s. 106). Det är viktigt att vi fortsätter att utbilda oss inom området och inte är rädda för att ifrågasätta våra egna tankar och åsikter.

Men att vara stark psykiskt är också en viktig faktor för att lyckas inom idrott (Jouper, 2016, s. 16). Är det då fel att bedöma elever högre som uppvisar en stark mental hälsa? Eller att låta elevens nuvarande prestationsnivå ligga till grund för att bedöma elevens framtida utvecklingspotential? Oavsett om det är fel eller inte, kan förhoppningsvis resultaten från denna studie öka kunskapen och kunskapsläget kring hur vi ser på våra unga idrottare och hur våra val och perspektiv kan påverka deras möjligheter och välmående.

7.6 Metoddiskussion

Vi valde att ta en kvantitativ ansats i vårt arbete, då vikten ligger på att samla in ett större antal svar för att kunna skapa en bredare bild av kunskapsläget inom vårt urval (Bryman, 2018, s. 288-290).

När fiktiva scenarion och personer används i vinjetter kan respondenten känna sig mer bekväm och trygg i att svara då det känns opersonligt och inte kopplat till ens egna situationer, åsikter och ageranden (Erfanian et al., 2020, s. 2136).

Något som har konstaterats tidigare i detta arbete är att det fanns flera olika vägval kring hur man använder sig av vinjetter. Denna studie valde att skapa åtta unikt beskrivna vinjetter, där varje vinjett hade en unik beskrivning av prestationsnivån och nivån av det psykiska välmåendet. Detta valet togs för att undvika en så kallad överföringseffekt mellan vinjetternas bedömningar (Erfanian et al., 2020, s. 2139). Men när varje nivå av faktorer ges en unik beskrivning blir det omöjligt att undvika bias i respondenternas bedömningar. Olika personer reagerar olika på olika ordval. Exempelvis kan en beskrivning av hög nivå av psykiskt välmående innehålla termen "stark arbetsmoral". En respondent kanske värderar en stark arbetsmoral högre än en annan eller har en speciell koppling till just den termen. I en annan av vinjetterna beskrivs hög nivå av psykiskt välmående med meningen "hög motivation". Samma respondent kanske inte ser dessa två beskrivningar (stark arbetsmoral/hög motivation) som likvärdiga nivåer. Hade vi använt samma beskrivning på varje vinjett, hade vi kunnat säkerhetsställa att varje nivå var exakt lika. Dock hade det varit svårt att säkerhetsställa att det inte skett en överföringseffekt och att bedömningar faktiskt är genuina och unika för varje kombination av faktorer.

7.7 Framtida forskning

Vi tror att vi har skrapat lite på ytan kring ett område som behöver utforskas mer och djupare. Implicita stereotyper hos personer som tar ansvar och avgörande beslut åt våra unga idrottare, en väldigt sårbar grupp i vårt samhälle, är något som bör studeras. Stereotyper är oftast inlärd från ens uppväxt och miljö och det är inte individens fel att de existerar hos en. Men det finns ett personligt ansvar kring hur man agerar och reflekterar kring dessa stereotyper, speciellt när man har en viktig roll för samhällets barn och ungdomar.

Vi tror att en liknande studie som vår hade kunnat få fram viktiga och mer generaliserbara resultat om det genomfördes av forskare med större erfarenhet av vinjetter, med mer tid och resurser samt djupare kunskaper inom ämnet. Förhoppningsvis kan denna studie ge inspiration och väcka intresse till vidare forskning inom området.

Referenser

Aguinis, H., & Bradley, K. J. (2014). Best Practice Recommendations for Designing and Implementing Experimental Vignette Methodology Studies. *Organizational Research Methods*, 17(4), 351-371. <https://doi.org/10.1177/1094428114547952>

Atzmüller, C., & Steiner, P. M. (2010). Experimental vignette studies in survey research. *Methodology: European Journal of Research Methods for the Behavioral and Social Sciences*, 6(3), 128–138. <https://doi.org/10.1027/1614-2241/a000014>

Brauer, P.M., Hanning, R.M., Arocha, J.F., Royall, D., Goy, R., Grant, A., Dietrich, L., Martino, R. and Horrocks, J. (2009). Creating case scenarios or vignettes using factorial study design methods. *Journal of Advanced Nursing*, 65: 1937-1945. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2009.05055.x>

Breslin, G., Shannon, S., Ferguson, K., Devlin, S., Haughey, T., & Prentice, G. (2019). Predicting Athlete Mental Health Stigma Using the Theory of Reasoned Action Framework. *Journal of Clinical Sport Psychology*, 13(1), 103–115. <https://doi.org/10.1123/jcsp.2017-0055>

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (Tredje upplagan). Stockholm: Liber

Castaldelli-Maia, J. M., Gallinaro, J. G. M. E., Falcão, R. S., Gouttebauge, V., Hitchcock, M. E., Hainline, B., Reardon, C. L., & Stull, T. (2019). Mental health symptoms and disorders in elite athletes: a systematic review on cultural influencers and barriers to athletes seeking treatment. *British journal of sports medicine*, 53(11), 707–721. <https://doi.org/10.1136/bjsports-2019-100710>

Caulfield, J. L., Lee, F. K., & Baird, C. A. (2023). Navigating the Ethically Complex and Controversial World of College Athletics: A Humanistic Leadership Approach to Student Athlete Well-Being. *Journal of business ethics : JBE*, 183(2), 603–617. <https://doi.org/10.1007/s10551-021-05027-4>

Chu, T. L. (A.), & Zhang, T. (2019). The roles of coaches, peers, and parents in athletes' basic psychological needs: A mixed-studies review. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 14(4), 569–588. <https://doi.org/10.1177/1747954119858458>

Clement, S., Schauman, O., Graham, T., Maggioni, F., Evans-Lacko, S., Bezborodovs, N., Morgan, C., Rüsch, N., Brown, J. S., & Thornicroft, G. (2015). What is the impact of mental health-related stigma on help-seeking? A systematic review of quantitative and qualitative studies. *Psychological medicine*, 45(1), 11–27. <https://doi.org/10.1017/S0033291714000129>

DeLenardo, S., & Terrion, J. L. (2014). Suck it up: Opinions and attitudes about mental illness stigma and help-seeking behaviour of male varsity football players. *Canadian Journal of Community Mental Health*, 33(3), 43–56. <https://doi.org/10.7870/cjcmh-2014-023>

Fredrika Bremergymnasiet. (u.å.). *Våra idrottsakademier*. Fredrika Bremer gymnasium. Hämtad 2 december 2024, från <https://fredrikabremergymnasiet.haninge.se/utbildningar/idrottsakademierna/>

Friedman, H. H., & Amoo, T. (1999). Rating the rating scales. *Journal of Marketing Management*, 9(3), 114–123.

Fryshusets gymnasium. (u.å.). *Ansökan & Try-out*. Fryshusets gymnasium. Hämtad 2 december 2024, från <https://gymnasiet.fryshuset.se/niu-try-out/>

Greenwald, A. G., & Banaji, M. R. (1995). Implicit social cognition: attitudes, self-esteem, and stereotypes. *Psychological review*, 102(1), 4–27. <https://doi.org/10.1037/0033-295x.102.1.4>

Gustafsson, H., Sagar, S. S., & Stenling, A. (2017). Fear of failure, psychological stress, and burnout among adolescent athletes competing in high level sport. *Scandinavian journal of medicine & science in sports*, 27(12), 2091–2102. <https://doi.org/10.1111/sms.12797>

Gymnastik- och idrottshögskolan. (27 mars 2024). *Enkäter i uppsatsen*. gih.se. <https://www.gih.se/biblioteket/skriva/enkater-i-uppsatsen>

Hammarstedt, E. & Hermansson, A. (2023). *Elevers upplevelser kring stress på nationella idrottsgymnasium : En kvalitativ intervjustudie med nuvarande och tidigare elever på nationella idrottsgymnasium (Dissertation)*. Hämtad från <https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:gih:diva-8170>

Hermann, V., Durbeej, N., Karlsson, A.-C., & Sarkadi, A. (2022). Feeling mentally unwell is the "new normal" : A qualitative study on adolescents' views of mental health problems and related stigma. *Children and Youth Services Review, 143*. Published. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2022.106660>

Hughes, R. & Coakley, J. (1991). Positive Deviance among Athletes: The Implications of Over Conformity to the Sports Ethic. *Sociology of Sport Journal, 8*. 307-325. 10.1123/ssj.8.4.307.

Högberg, B., Lindgren, J., Johansson, K., Strandh, M., & Petersen, S. (2019). Consequences of school grading systems on adolescent health: evidence from a Swedish school reform. *Journal of Education Policy, 36*(1), 84–106. <https://doi.org/10.1080/02680939.2019.1686540>

Jouper, J. (2016). *Mental tuffhet - fokus på uppgiften*. Stockholm: SISU Idrottsböcker.

Jämtlands Gymnasium. (u.å.). *NIU Fotboll – Idrottsprogrammet*. Jämtlands Gymnasium. Hämtad 2 december 2024, från <https://jgy.se/gymnasieutbildning/gymnasieprogram/ovriga-program/niu-liu-idrottsprogrammet/niu-fotboll/>

Katrinelunds gymnasium. (u.å.). *Fotboll (regional)*. Katrinelunds gymnasium. Hämtad 2 december 2024, från [https://goteborg.se/wps/portal/enhetssida/katrinelundsgymnasiet/elitidrott/fotboll-\(regional\)](https://goteborg.se/wps/portal/enhetssida/katrinelundsgymnasiet/elitidrott/fotboll-(regional))

Kristiansen, E., & Roberts, G. C. (2010). Young elite athletes and social support: coping with competitive and organizational stress in "Olympic" competition. *Scandinavian journal of medicine & science in sports, 20*(4), 686–695. <https://doi.org/10.1111/j.1600-0838.2009.00950.x>

Lebrun, F., Collins, D., MacNamara, Å., & Rodgers, S. (2023). Exploring perceptions of depression: a performer perspective. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 22(3), 589–611. <https://doi.org/10.1080/1612197X.2022.2161099>

Mazzer, K. R., & Rickwood, D. J. (2014). Mental health in sport: coaches' views of their role and efficacy in supporting young people's mental health. *International Journal of Health Promotion and Education*, 53(2), 102–114. <https://doi.org/10.1080/14635240.2014.965841>

Riksidrottsförbundet. (2024). *Elitidrott på gymnasiet*. Riksidrottsförbundet. Hämtad 18 december 2024, från <https://www.rf.se/rf-arbetar-med/elitidrott/elitidrott-pa-gymnasiet>

Skolverket. (2010). *Specialidrott*. [Stockholm]: Skolverket.

Timrå IK Hockeygymnasium. (u.å.). *Hockeygymnasiet – NIU*. Timrå IK. Hämtad 2 december 2024, från <https://www.timraik.se/hockeygymnasiet-niu>

Utbildningsguiden. (u.å.). *Idrottsutbildning*. Skolverket. Hämtad 4 december 2024 från <https://utbildningsguiden.skolverket.se/gymnasieskolan/gymnasieskolans-program/idrottsutbildning>

Vetenskapsrådet (2024). *God forskningssed [Elektronisk resurs]*. (Reviderad utgåva). Stockholm: Vetenskapsrådet.

Bilaga 1

Vinjetter

#	Namn	Kön	Prestations-nivå	Psykiskt välmående	Beskrivning
1	David	Kille	Hög	Hög	David går på ditt NIU-program. David presterar alltid på hög nivå under era träningar och är fokuserad och med en stark arbetsmoral. I era utvecklingssamtal säger han att han mår väldigt bra och trivs bra i skolan med sina kompisar.
2	Anton	Kille	Låg	Låg	Anton går på ditt NIU-program. Han har svårt att prestera på hög nivå under era träningar just nu och verkar vara mindre fokuserad än vanligt. När du frågar varför svarar Anton att han ofta känner sig besviken över sin prestation och att hans motivation dalar.
3	Sarah	Tjej	Låg	Hög	Sarah går på ditt NIU-program. Hon har för tillfället svårt att prestera på hög nivå under era träningar och verkar inte riktigt spela som sig själv. Men på träningarna är hon alltid positiv och ger sitt bästa. När du pratar med Sarah verkar hon inte uppgiven, utan verkar taggad på framtiden och vad den har att erbjuda.
4	Lisa	Tjej	Hög	Låg	Lisa går på ditt NIU-program. Hon presterar konsekvent på hög nivå under era träningar och lyckas ofta med det hon tar sig an. Men du märker att Lisa verkar vara nere och har sällan ett leende på läpparna. När du tar upp detta med henne säger hon att hon har utmaningar med sin mentala hälsa och mår ofta dåligt över ingenting.
5	Josef	Kille	Hög	Låg	Josef går på ditt NIU-program. När ni diskuterar hans prestationer är ni båda nöjda med Josefs framgångar både på NIU-träningarna och i hans klubbtag. Men på erat senaste utvecklingssamtal berättade Josef att han ofta känner sig nedstämd och oroar sig över småsaker.
6	Sammy	Kille	Låg	Hög	Sammy går på ditt NIU-program. Du märker att Sammy underpresterar just nu och han är inne i en formsvacka. Men när ni pratar om hur han ska ta sig ur detta märker du att Sammy har stark arbetsmoral och hög motivation för att förbättra sig. Sammy ger inte upp så lätt säger han.
7	Matilda	Tjej	Hög	Hög	Matilda går på ditt NIU. Matilda är en av de bättre i din träningsgrupp och ligger ofta i framkant på era träningar och vill alltid bli bättre. Du märker också att Matilda har många kompisar i gruppen och har alltid ett leende på läpparna. Hennes vänner beskriver henne som en glädjespridare.
8	Clara	Tjej	Låg	Låg	Clara går på ditt NIU-program. Clara har inte lyckat prestera på den nivå som hon själv vill ligga på. När hon slår en felpass eller misslyckas med en dribbling blir hon ofta besviken, och du märker att hon ofta känns deppig och nere.

Bilaga 2

Enkäten

Q1

Vad är ditt kön?

- Man
- Kvinna
- Annat
- Vill ej delge

Q2

Vad är din ålder?

- 18 - 25 år
- 26 - 40 år
- 41 - 65 år
- 66+ år

Q3

Vad har du för högsta utbildningsnivå?

- Grundskola
- Gymnasieexamen
- Kandidatexamen
- Yrkesexamen
- Mastersexamen eller högre

Q4

Vad är din nuvarande roll på NIU? *Välj det alternativ som passar dig bäst*

- Lärare
- Instruktor
- Annat

Q5

Hur länge har du jobbat på NIU-gymnasium?

- 0 - 5 år
- 6 - 10 år
- 11 - 20 år
- 20+ år

Q6

VINJETT 1

David går på ditt NIU-program. David presterar alltid på hög nivå under era träningar och är fokuserad och med en stark arbetsmoral. I era utvecklingssamtal säger han att han mår väldigt bra och trivs bra i skolan med sina kompisar.

Q7

Hur skulle du skatta Davids idrottsliga **potential** på en skala 0-10?

0 10

Q8

Hur skulle **andra** NIU-lärare skatta Davids idrottsliga **potential** på en skala 0-10?

0 10

Q9

Hur skulle du skatta Davids idrottsliga **pålitlighet** på en skala 0-10?

Pålitlighet - hur tillförlitlig och stabil en person uppfattas vara i sin idrottsliga prestation.

0 10

– SIDBRYTNING –

Q10

VINJETT 2

Anton går på ditt NIU-program. Han har svårt att prestera på hög nivå under era träningar just nu och verkar vara mindre fokuserad än vanligt. När du frågar varför svarar Anton att han ofta känner sig besviken över sin prestation och att hans motivation dalar.

Q11

Hur skulle du skatta Antons idrottsliga **potential** på en skala 0-10?

0 10

Q12

Hur skulle **andra** NIU-lärare skatta Antons idrottsliga **potential** på en skala 0-10?

0 10

Q13

Hur skulle du skatta Anton idrottsliga **pålitlighet** på en skala 0-10?

0 10

-- SIDBRYTNING --

Q14

VINJETT 3

Sarah går på ditt NIU-program. Hon har för tillfället svårt att prestera på hög nivå under era träningar och verkar inte riktigt spela som sig själv. Men på träningarna är hon alltid positiv och ger sitt bästa. När du pratar med Sarah verkar hon inte uppgiven, utan verkar taggad på framtiden och vad den har att erbjuda.

Q15

Hur skulle du skatta Sarahs idrottsliga **potential** på en skala 0-10?

0 10

Q16

Hur skulle **andra** NIU-lärare skatta Sarahs idrottsliga **potential** på en skala 0-10?

0 10

Q17

Hur skulle du skatta Sarahs idrottsliga **pålitlighet** på en skala 0-10?

0 10

Q18

VINJETT 4

Lisa går på ditt NIU-program. Hon presterar konsekvent på hög nivå under era träningar och lyckas ofta med det hon tar sig an. Men du märker att Lisa verkar vara nere och har sällan ett leende på läpparna. När du tar upp detta med henne säger hon att hon har utmaningar med sin mentala hälsa och mår ofta dåligt över ingenting.

Q19

Hur skulle du skatta Lisas idrottsliga **potential** på en skala 0-10?

 0 10

Q20

Hur skulle **andra** NIU-lärare skatta Lisas idrottsliga **potential** på en skala 0-10?

 0 10

Q21

Hur skulle du skatta Lisas idrottsliga **pålitlighet** på en skala 0-10?

 0 10

-- SIDBRYTNING --

Q22

VINJETT 5

Josef går på ditt NIU-program. När ni diskuterar hans prestationer är ni båda nöjda med Josefs framgångar både på NIU-träningarna och i hans klubbtag. Men på erat senaste utvecklingssamtal berättade Josef att han ofta känner sig nedstämd och oroar sig över småsaker.

Q23

Hur skulle du skatta Josefs idrottsliga **potential** på en skala 0-10?

 0 10

Q24

Hur skulle **andra** NIU-lärare skatta Josefs idrottsliga **potential** på en skala 0-10?

0

10

Q25

Hur skulle du skatta Josefs idrottsliga **pålitlighet** på en skala 0-10?

0

10

-- SIDBRYTNING --

Q26

VINJETT 6

Sammy går på ditt NIU-program. Du märker att Sammy underpresterar just nu och han är inne i en formsvacka. Men när ni pratar om hur han ska ta sig ur detta märker du att Sammy har stark arbetsmoral och hög motivation för att förbättra sig. Sammy ger inte upp så lätt säger han.

Q27

Hur skulle du skatta Sammys idrottsliga **potential** på en skala 0-10?

0

10

Q28

Hur skulle **andra** NIU-lärare skatta Sammys idrottsliga **prestation** på en skala 0-10?

0

10

Q29

Hur skulle du skatta Sammys idrottsliga **pålitlighet** på en skala 0-10?

0

10

Q30

VINJETT 7

Matilda går på ditt NIU. Matilda är en av de bättre i din träningsgrupp och ligger ofta i framkant på era träningar och vill alltid bli bättre. Du märker också att Matilda har många kompisar i gruppen och har alltid ett leende på läpparna. Hennes vänner beskriver henne som en glädjespridare.

Q31

Hur skulle du skatta Matildas idrottsliga **potential** på en skala 0-10?

0 10

Q32

Hur skulle **andra** NIU-lärare skatta Matildas idrottsliga **potential** på en skala 0-10?

0 10

Q33

Hur skulle du skatta Matildas idrottsliga **pålitlighet** på en skala 0-10?

0 10

-- SIDBRYTNING --

Q34

VINJETT 8

Clara går på ditt NIU-program. Clara har inte lyckats prestera på den nivå som hon själv vill ligga på. När hon slår en felpass eller misslyckas med en dribbling blir hon ofta besviken, och du märker att hon ofta känns deppig och nere.

Q35

Hur skulle du skatta Claras idrottsliga **potential** på en skala 0-10?

0 10

Q36

Hur skulle **andra** NIU-lärare skatta Claras idrottsliga **potential** på en skala 0-10?

0 10

Q37

Hur skulle du skatta Claras idrottsliga **pålitlighet** på en skala 0-10?

0

10

--- SIDBRYTNING ---

Q38

I vilken grad anser du att elevens **psykiska hälsa** påverkar dess utvecklingspotential?

- Påverkar inte alls
- Påverkar i låg grad
- Påverkar en del
- Påverkar i hög grad

Bilaga 3

Informationsbrev och samtycke från enkäten

STUDIE

Hej!

Vi är två studenter som går sista året på ämneslärarprogrammet och genomför en studie som en del av vårt examensarbete. Studien undersöker hur lärare och tränare **bedömer** olika **elevscenarier** på NIU-program. Syftet är att bidra med kunskap om hur olika faktorer kan påverka dessa bedömningar.

Som deltagare kommer du att få läsa **8 stycken** korta beskrivningar av fiktiva elevprofiler (så kallade *vinjetter*) och svara på frågor som rör dina intryck av varje elev. Du kommer bl.a. få bedöma **potential**. Detta är svårt att göra utan kontext, men vi uppmanar dig att svara så **instinktivt** och **sanningsenligt** som möjligt.

Dina svar är **anonyma** och kommer endast att användas i forskningssyfte. Vi samlar **inga personuppgifter** som kan identifiera dig, och du har rätt att när som helst avbryta ditt deltagande utan att ange skäl.

Studien tar cirka **8-10 minuter** att genomföra. Resultaten kommer att sammanställas och presenteras i vårt examensarbete. Ingen enskild deltagares svar kommer att kunna identifieras i den slutliga rapporten.

Genom att delta i studien ger du ditt **samtycke** till att vi använder dina svar i vår forskning. Om du har några frågor innan eller efter deltagandet, är du varmt välkommen att kontakta oss via de uppgifter som finns nedan.

Tack för att du bidrar till vår forskning!

Mvh,

Elias Hammarstedt och Albin Hermansson

Jag nekar samtycke

Jag samtycker

Bilaga 4

Mejlutskick från Sunet Survey som skickades till respondenterna.

Ämne

Forskning om NIU-elever: Vi behöver ditt svar!

Hej \$Förnamn\$,

Vi är två studenter som går sista året på ämneslärarprogrammet och genomför en studie som en del av vårt examensarbete. Studien undersöker hur lärare och tränare bedömer olika **elevscenarier** på NIU-program.

Studien tar bara cirka **8-10 minuter** att genomföra. Dina svar är väldigt viktiga för både oss men även för att öka kunskapsläget kring NIU-elever.

Dina svar är **anonyma** och vi samlar inga personuppgifter som kan identifiera dig, och du har rätt att när som helst avbryta ditt deltagande utan att ange skäl.

Klicka på länken för att påbörja studien. \$EnkätensAdressMedInloggningInkluderad\$

Tack för att du bidrar till vår forskning!

Mvh,

Elias Hammarstedt och Albin Hermansson

Denna mejladress går ej att svara på. För frågor eller funderingar, kontakta oss på elias.hammarstedt@student.gih.se eller albin.hermansson@student.gih.se